

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE
CUPRINZÂND BULETINUL SECȚIEI SOCIAL-ECONOMICĂ A „ASTREI“

Anul III
N-rele 23

Comitetul de direcție: Vasile Goldiș, D. Gusti, M. Popovici, I. Lupaș,
Onisifor Ghibu, M. Șerban, N. Ghiulea, V. C. Osvadă și Ion Clopoțel

Un exemplar
Lei 12

CLUJ, DUMINECĂ 6 IUNIE 1926.

C U P R I N S U L :

- PROBLEME SOCIALE:** *Viața socială și capitalismul* **Soc. de Mâine**
Societățile caritative ale României. — Crucea Roșie Română **Matei Cosma**
- PROGRESE ȘTIINȚIFICE:** *Curenți „sociologice“ în studiul sistematic*
al plantelor **Al. Borza**
- ACTUALITĂȚI:** *El ingenioso hidalgo de la Mancha* **Al. Ciura**
Concursurile „Tinerimii Române“ **G. Vlădescu-Băcoasa**
O pildă pentru început **H. Trandafir**
- CRONICA LITERARĂ:** *Grigorescu. — Românii nomazi. — Poeziile lui*
Perpessicius **Emanoil Bucuța**
- EUROPA CONTIMPORANĂ:** *Serisoare din Paris* **Adrian Corbul**
- PROBLEME ECONOMICE:** *Proprietatea agrară de mijloc* **Petru Suciu**
Chestiunea Moșilor (sfârșit) **Dr. Emil Dandea**
- SATE, ORAȘE, REGIUNI:** *Blajul* **I. Mehedințeanu**
- CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE:** *Turnee artistice. — Concerte*
(Producția Conservatorului). — Cărți, reviste, ziare (Viața Româ-
nească; Convorbiri Literare) **B. & B.**
Expoziția pictorului A. Ciupe în Tg.-Mureș **m. d.**
- CRONICA MEDICO-SOCIALĂ:** *Pentru tuberculoși. — O alarmă temeinică.*
— Expoziții de copii. — Radiofonia în folosul igienii. — Regle-
mentarea prostituției **Dr. Aurel Voina**
- SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ-FINANCIARĂ:** *Bătălia pe frontul Leului.*
— Ajutorarea Agriculturii în Ungaria **Sabin Cioranu**
- FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNALE:** *Renașterea democrației poloneze. — O brează nouă*
în Basarabia. — Un eveniment ziaristic. — Pentru cunoașterea țărilor învecinate. — Serbările socolilor.
— Sfârșitul lui Abd el Krim. — Iarăș scumpe. — Pericolul negru. — Presa și poșta aeriană. —
Cronică mărunță. — Bibliografie.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIAȚA UNIREI NO. 8
CALEA VICTORIEI NO. 51

Abonamente: Pe un an 600 lei. — Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite. În America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an.

Blajul

Aspectul orașului. — O convorbire cu Î. P. S. S. Mitropolitul Blajului Dr. Suciu

Blajul! Orașul nostru lumină. Din mica copilărie m'a ros curiozitatea să văd cetatea cărturăriei. În imaginea mea, vedeam un isvor de lumină sbucnind din inima bătrânului Ardeal și revărsându-se peste întumecatul și suferindu-l popor românesc. Entuziasmul meu profesor de câte ori ne vorbea de Ardeal, nu se putea să nu ne vorbească de Blaj. Mai târziu, când patima scrișului mă svârli în bratele reci ale gazetării, vrednicul meu dascăl, Ștefan Bobancu — ardelean de origine și fost redactor al „Gazetei Transilvaniei“ la apariție —, îmi vorbea cu evlavie sfântă de Blajul intelectual, de Blajul răzvrătit.

Azi, drumurile soartei mi-se încrușișează spre Blajul visat altădată... Cobor într-o gară mică, trec prin ulițele prăfuite ale unei mahalale și mă văd în centrul liniștit, dar trist și posomorât al Blajului. Străzile largi dar nepavate, periferiile cu case țărănești și drumurile gloduroase, dughenile mici, ghemotoite, trecători rari, ochii speriați pe la porți, îți fac impresia că pribegști într-un sat svârlit pe cine știe ce coastă de munte. În piața Micu Klein, se ridică bătrâna cetate a credinței. De o parte și de alta, școalele străjuiesc ca niște focare de lumină. Afară tineretul doritor de carte, care străbate de patru ori pe zi ulițele tăcutului oraș, trecătorii, par niște fricoși făcători de rele. Tăcerea domnește în voe orașul visat de mine altădată...

Merg îngândurat și în mine curiozitatea se cuibărește tot mai adânc. Ca un semn de întrebare, desiluzia mă face să mă interesez de orașul atât de măreț altădată imaginației mele.

Eminentul profesor Lupeanu-Melin, îmi povestește în trăsături generale soarta Blajului, îndemnându-mă totodată să mă adresez unei persoane mai competente. I. P. S. S. Mitropolitul dr. Suciu.

Incredzător, mă îndrept spre palatul metropolitan. Cu o ușurință care a trecut peste așteptările mele, am fost imediat primit de I. P. S. S., care cu o bunăvoință caracteristică sufletelor alese, a primit să-mi dea pentru revista „Societatea de Măine“, care îi este îndestul cunoscută, relațiile referitoare la ființarea și trecutul orașului Blaj.

„Blajul — îmi spune I. P. S. S. — datează cam de pe la anul 1736 și el a fost înființat de către Episcopul Inocențiu Micu Klein. Pe aceste meleaguri afară de castelul metropolitan nu

au fost alți locuitori decât zilerii sau mai bine zis iobagii cari munceau pe moșia episcopală. La această dată, Blajul nu numai că nu era oraș, dar aproape nu se putea numi nici sat, ci doar o colonie care trăia în jurul castelului metropolitan.

Episcopul Inocențiu Micu Klein care își dădea bine seamă că reședința episcopală nu putea fi stabilită decât într-un centru orașenesc și nicidecum la sat, se hotărî să prefacă Blajul în oraș. El aduse negustori și meseriași români, — cărora pe acele timpuri li-se dădea numirea de greci, deoarece e bine știut că în secolul XVIII în țara românească numai grecii se ocupau cu negustoritul, — și îi coloniză în Blaj, dându-le pământurile în imbatie. Așa că ei nu aveau nici locul de casă propriu al lor, ci era proprietatea episcopiei, care își extindea drepturile și asupra dreptului de târg. Fundațiile particulare care au luat ființă mai târziu, nu au putut să vină în ajutorul orașului cu nimic, deoarece veniturile lor se cheltuiau pentru avansarea în cultură a neamului românesc. Sfortările lor erau din cele mai mari și cele mai nobile. Ajutorarea școalelor, a văduvelor, săracilor, clerului, darea de burse celor dornici și vrednici de învățătură, cât și acoperirea a o mulțime de alte nevoi mistuiau neînțecat banii acestor fundații și le puneau în imposibilitate de a veni în ajutorul dezvoltării orașului. În felul acesta fiind situația, oricine își poate da seama de sărăcia în care se sbătea orașul Blaj și pe care fatal a moștenit-o până în zilele noastre

Vechea stăpânire s'a opus în mod sistematic dezvoltării. Elementul preponderant al românismului și importanța de dezvoltare culturală nu putea să lase indiferenți pe vechii stăpânitori, cari în timp ce nu ajutau orașul cu nimic, în schimb îl sufoca cu autorități și funcționari numeroși după cum putem constata chiar din faptul construirii a două gări orașului Blaj.

Acesta e trecutul, iar de prezent, eu îți voi vorbi puțin. Dela Unire încoace, dezvoltarea și înfrumusețarea Blajului a fost împiedecată ca motiv general de mizeria financiară. Singurul lucru de care s'au bucurat Blăjenii după 7 ani delo Unire a fost, că sub ministeriatul de comunicații al d-lui General Moșoiu s'a pavat cu piatră o porțiune de stradă care de fapt servește și ca șosea județeană.

Blajul oraș. — după cum vezi — e foarte mic. El însă s'a unit cu Blaj-sat care se află lângă gară și cu comuna Veza. În felul acesta ar număra până la 6000 locuitori. S'a cerut numirea lui ca reședință de județ în locul lui Diciosânmărtin și atunci cu siguranță că vom ajunge să vedem cu ochii o reală și dorită dezvoltare. În felul acesta el ar avea subvențiile stabilite de județ și stat care l'ar scoate din impasul în care se găsește, — căci nu putem ascunde: Blajul este un oraș sărac.

Prețioasele lămuriri ale I. P. S. S. Mitropolit dr. Suciu, au smuls nedumerirea mea asupra Blajului trist și sărac, aruncând o lumină vie asupra întregii lui situații de astăzi care derivă fatal din trecutul neguros și sbuciumat.

Despre viața de azi și perspectivele de mâine, voi asculta alți oameni competenți și voi vorbi în articolele viitoare.

Ion Mehedințeanu

BIBLIOGRAFIE

Petre Ispirescu. Pagini alese din scriitorii români No. 202, „Din poveștile unchișului sfântos“. Prețul 3 lei.

George-Mihail G. Lăzărescu. Cunoștințe folositoare Seria A. No. 32 „Cifrele“ Prețul 4 lei.

Nicolae Nicolescu. Pagini alese din scriitorii români No. 201 „Versuri și Proză“. Prețul 3 lei.

Biblioteca Minerva No. 114, Tit Liviu. Legende eroice, traducere din latinește de Nicolae Pandelea. Prețul 6 lei.

Biblioteca Minerva No. 126 Leon Tolstoi „Cazacii“ traducere de Ernest Ene, Vol. I. Prețul 6 lei.

Lucreția Petrescu: „Anuța“ Comedie în 4 acte (premiată de teatrul național) Prețul 30 lei.

C. Sandu-Aldea: „In urma plugului“ Nuvele și Schițe, ediția III ilustrată. Prețul 65 lei.

Buletinul de informații al grădinii botanice din Cluj.

Universul Literar, 4 Aprilie-30 Maiu.

Kornuk, Aprilie, Maiu.

Foia Tinerimii, 1 Aprilie.

Annarul liceului „Ștefan cel Mare“ din Suceava pentru anul 1924—25.

Zări senine, Ianuarie—Martie.

Școala noastră, 1—15 Maiu.

Pagini agrare și sociale, 30 Aprilie.

Junimea Literară, Ianuarie-Faur.

Lumea (Iași), 23 Maiu.

Viața Românească, Aprilie.

Adevărul literar și artistic, 30 Maiu.

Peninsula Balcanică, Maiu.

Invățământul Meserilor, Febr.—Martie.

Tipograph.

La Roumanie Nouvelle, 15 Maiu.

Revista Generală a învățământului, Maiu.

Răsăritul, Maiu.

Ramuri, Martie—Aprilie.

Képes Újság, 21 Maiu.

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
ION CLOPOTEL

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
CALEA VICTORIEI 51. TELEFON 308
PIAȚA UNIREI No. 8.
Cluj, Duminecă 6 Iunie 1926

Anul III Nrul 23
NUMĂRUL: LEI 12

Viața socială și capitalismul

Cu aceeași regularitate și încunjurate de o deosebită și nobilă simpatie, sprijinită pe un interes intelectual superior, s'au încheiat Dumineca trecută prin conferința d-lui prof. D. Gusti, prelegerile din anul acesta ale Institutului Social Român.

Cine a urmărit activitatea Institutului Social, dela prima sa manifestare când se prezintă, la Iași, ca o modestă dar viguroasă și hotărâtă asociație pentru studiul și reforma socială în 1919 și până astăzi, când a ajuns cea mai respectată și plină de autoritate instituție de cultură, unica în domeniul social și politic, își dă seamă ce mare sarcină îndeplinește acest așezământ și ce gol imens umple prin activitatea lui.

Intr-o vreme când viața politică a țării noastre se reduce la cel mai cras oportunism și la un empirism anarhic și disprețuitor, iar viața cea largă a națiunii este necunoscută și nesocotită în manifestările și instituțiile ei fundamentale, — și în așa hal de s'a ajuns a se considera interesele politice ale câtorva drept interesele ei primordiale — intervenția luminată și înțeleaptă a acestei grupări de oameni de cultură, desinteresată și înzestrată cum spunea președintele ei, cu un „bogat entuziasm și idealism social“, a fost cea mai mare binefacere și astăzi constituie singura nădejde de mai bine a tinerelor generații.

I. S. R. luminează și orientează toate trădunțele cinstite și binefăcătoare ale oamenilor de ispravă dela noi. În deosebire de sugestiile inspirate, dar capricioase, ale unora dintre îndrumătorii vieții noastre publice, Institutul Social a izbutit să coordoneze munca celor câțiva gânditori politici și sociali dela noi, făcând-o astfel mai fecundă și mai utilă, a știut să ierarhizeze problemele actualității, dându-le importanța pe care fiecare din ele o merită, a înfățișat totdeauna chestiunile în

atmosfera lor firească și în ansamblul ideologiei lor pentru a le putea urmări în același timp cu mijloacele celei mai minuțioase tehnice științifice până în adâncurile nebănuite ale existenței lor, și a deschis înfățișat, prin glasul președintelui său mai ales, perspectivele unei vieți sociale mai demne, unei activități intelectuale mai înțelepte, unei colaborări mai fecunde ale puținelor talente și energii luminate de care se bucură societatea românească.

Această mare și hotărâtoare operă, Institutul a realizat-o pe două căi: creând în primul rând un organ de publicitate al său, „Arhiva pentru știința și reforma socială“, a cărei necesitate este adânc resimțită în lumea celor pe cari-i preocupă științele și problemele sociale și a cărei valoare științifică este unanime recunoscută, atât în țară cât și peste hotare; organizând apoi cicluri de conferințe asupra problemelor actuale ale vieții noastre sociale și de Stat, înlesnind pe deoparte inițierea și documentarea conducătorilor politici, iar pe de altă parte organizarea și consolidarea unei democrații reale și luminate.

Astfel, dela 1 Aprilie 1919, când apare primul său număr, și până astăzi, când avem dinainte numerile unu și doi din anul al șaselea, „Arhiva pentru știința și reforma socială“ ne oferă prin colecțiile sale cel mai bogat și mai serios material, unicul frământat și ordonat științific la noi, în domeniul științelor sociale. Seriile de prelegeri publice, începând cu cea din 1921—1922 privitor la „Constituția României Noi“, apoi cu cea din 1922-1923 despre „Doctrinile partidelor politice“ și continuând cu cele din 1923-1924 relativ la „Politica externă a României“, și din 1924-1925 asupra „Vieții sociale a României după războiu“ încheind anul acesta cu cea care a avut drept obiect „Capitalismul în viața socială“, formează cicluri complete de cercetări documentate și obiective, în

strânsă legătură cu nevoile noastre spirituale și materiale.

Primele trei cicluri au și apărut în volume frumos tipărite, alcătuind singurul îndreptar științific de politică românească. Celelalte două cicluri adâncesc diferite probleme ale vieții noastre sociale. Vom înfățișa aici în linii generale însemnătatea și contribuția ciclului din anul acesta, așa cum reies ele din cele optusprezece prelegeri ținute.

Seria conferințelor a fost deschisă de către dascălul emerit, distinsul cugetător și om de cultură, d. C. Rădulescu-Motru, care a vorbit despre „Psihologia capitalistului“, înfățișând în același timp datele cardinale ale problemei ce-și propunea Institutul s'o desbată în fața publicului. Au urmat apoi expunerile privitoare la diversele forme de capitalism și raporturile lor cu deosebitele manifestări ale vieții sociale. În acest sens au fost conferințele d-lui I. Răducanu despre „Capitalismul de Stat“, a d-lui Iorga, „Revoluția franceză și capitalismul“, a d-lui Mircea Djuvara, „Structura juridică a societății capitaliste“, a d-lui P. P. Suceu „Misticismul imperialist și capitalismul“, a d-nei Calyso Botez, „Situția socială a femeii în societatea capitalistă“, a d-lui C. Petrescu, „Proletariatul industrial“, a d-lui V. Madgearu despre „Capitalismul în Răsăritul Europei“, precum și comunicările distinsului economist francez d. H. Truchy relativ la „Capitalismul în relațiile internaționale“, și a cunoscutului financiar d. C. Zimmerman, comisarul Societății Națiunilor la Viena, despre „Societatea Națiunilor și refacerea Austriei“.

O altă serie de prelegeri au prezentat cercetările diferiților specialiști cu privire la viața noastră națională și felul în care ea a fost înfrăuită în desvultarea ei de deosebitele specii de capital. În acest sens au fost conferințele d-lor Șt. Zeletin, „Capitalismul național“, Costin Stoicescu, „Formarea

Curențe „sociologice” în studiul sistematic al plantelor

capitalismului și regimul bancar în România”; G. Tașcă, „Capitalismul român și cooperarea”; C. Argetoianu, „Capitalismul și reforma administrativă”; G. Ionescu-Șișești, „Agricultura și capitalismul”; Istrate Micescu, „Oamenii politici și capitalismul” și Mihail Manoilescu, „Consecințele sociale ale dezvoltării capitalismului român.”

Incheierea ciclului a făcut-o lunoasa prelegere a președintelui Institutului Social, d. prof. D. Gusti, care a arătat necesitatea și rolul unei elite sociale și intelectuale în societatea capitalistă și a schițat planul unei adevărate și înțelepte politici culturale.

Astfel, prin glasul autorizat al specialiștilor ca și al atâtor personalități proeminente ale vieții noastre intelectuale și politice, s'a arătat în ce constă forma socială capitalistă, caracteristică epocii noastre, cum a evoluat, și cum se întâlnește în diferitele societăți, ce rol a jucat și joacă în dezvoltarea societăților omenești capitalul. S'au făcut cunoscute apoi, în legătură cu acest factor și cu această formă, realitățile sociale dela noi, atenția care li se dă și sprijinul de care au nevoie. S'a subliniat în al treilea rând necesitatea armonizării celor trei factori determinanți ai oricărei vieți sociale normale: *capitalul, munca și inteligența*.

Insemnătatea acestui ciclu e deci evidentă. Contribuția pe care diferiții cercetători au adus-o pentru luminarea ca și pentru orientarea conducătorului ca și a simplului cetățean nu poate scăpa nimănui. Numai de-ar exista bunăvoința și interesul ca toate aceste bunuri neprețuite să fie folosite.

„Societatea de Maine”

Cronică mărunță

— Un giuvaiergiu cu numele Samuel, din Smolensk, a asasinat la Paris pe hatmanul ucrainean Simion Petliura, luptătorul pentru independența Ucrainei.

— În urma numerotării voturilor pentru candidații de deputați, s'a făcut următoarea distribuție a mandatelor, pe partide: guvernul, inclusiv minoritățile maghiară și germană, cu cari a fost în cartel, 292 mandate; blocul național-țărănist 69 mandate; liberalii 16 și liga apărării naționale creștine 10 mandate.

— La Paris a murit basarabeanul Leon Donici, publicist de mare talent, fost colaborator al mai multor publicațiuni din țară, care a organizat în capitala Franței cercul basarabenilor români, menit a combate acțiunea societății basarabenilor bolșevici împotriva alipirii Basarabiei la patria mamă. La dorința lui, osemintele îi vor fi aduse în pământul natal.

În opoziție și pe ruina concepțiilor de morfologie abstractă, fortificată poate incidental de considerații biogeografice și biochimice chiar, în știința clasificării se ridică tot mai biruitor un nou curent, care pune în evidență împrejurări, condiții și cauze abia bănuite până acum, care au produs fenomenul cel mai complex din univers, nașterea sau evoluția speciilor; deosebește și clasifică deci viețuitoarele pe baze mai largi și mai puțin artificiale, stabilind adevărata lor ierarhie și origine.

Lineu seria într-o epocă mai puțin evoluată a carierei sale strălucite de sistematician: „Tot sunt species, quot ab initio creavit infinitum Ens”. Credea deci în caracterele fixe ale speciilor, pe care le considera imutabile. Alții mulți până în zilele noastre, de și erau partizani ai evoluționismului, credeau că exhaustează caracterele speciei prin câteva note morfologice și indicații geografice. Noi vedem clar, că specia, cu aptitudinile ei fiziologice, cu chimismul ei, mai ales cu caracterele ei exterioare nu este o abstracțiune morfologică, ci este o funcție socială, ecologică-biologică.

Orice vietate pusă într'un mediu fizic și biotic nou, se adaptează fiziologic-este-chimic, dar și în caracterele ei biologice-morfologice. Aceste modificări ating mai curând sau mai târziu și genele sau factorii ereditari ai celulei sexuale, modificându-le chimismul vital, acel sistem condensat de potențe chimico-vitale, care se desfășoară într'un organism nou, morfologic este identic cu ascendenții săi, capabil însă și de modificări ulterioare.

Plantele superioare au evoluat ținând cont de modificarea mediului fizic care a survenit în „stațiunea” veche, în cursul evoluției sale geologice, respectiv pe care le-au întâlnit în localități noi, în care au fost aruncate de întâmplare, de „hazard”, acest mare regizor al scenenilor vegetale din lume. Dar nu egală, ci încă mult mai importantă influență a avut asupra acestor plante mediul biologic, factorii biotici, care în funcție de factorii fizici și de întâmplare prezintă o combinație de condiții biotice ce se schimbă din veac în veac, aiurea din an în an, din ceas în ceas chiar, rămân însă milioane de ani invariabile în locuri cu condiții fizice optime.

Ivirea insectelor și lenta lor diferen-

țiere a fost urmată, uneori provocată de modificările plantelor, în constituția florală sau organizația lor anatomico-biochimică. Modificarea (micșorarea, schimbarea culorii) la corola unei specii a putut fi un catalizator pentru schimbări la vre-o insectă, care fusese adaptată pentru contactul biologic cu forma primară.

O nouă combinație în covorul vegetal, deci în mediul social al plantei, produsă de întâmplare chiar, a putut produce o modificare a caracterelor fenotipice și pe urmă genotipice la componenții acelei tovărășii vegetale, prin concurența vitală roscolitoare de noi silințe și eforturi, uneori chiar și numai prin modificarea factorilor fizici, ca lumină, etc.

Pentru aceea eu nu pot face abstracție, când studiez monografic vre-o formă a creațiunii, de mediul social (Zoo și fitobiotic) al acelei specii. Din aceleași considerații consider toate monografiile sistematice-morfologice numai ca o statistică provizorie, chiar dacă dau indicații îmbelșugate asupra „ariei geografice” — actuale și istorice chiar. O analiză și precizare cât mai completă a condițiilor ecologice și sociale, în care dăinuiește specia este indispensabilă într'un studiu științific de sistematică modern. Precum este o complectare de care trebuie să se țină seama și în analiza biochimică și studiul genetic al cromosomilor. Cunoscând relațiunile sociale ale plantei, putem face concluziuni relativ la origina, vechimea și patria ei!

Cum se face totuși, că n'au evoluat toate organismele vegetale și animale, ba dimpotrivă, se găsesc atâtea organisme care reprezintă forme primitive, arhaice, pe care cu drept cuvânt le considerăm filogenetice ca forme străbune, asemănătoare sau indentice cu acelea din care au evoluat toate formele actuale superioare? Nu este acest fapt o răsturnare a credinței enunțate mai sus? Ce caută în lumea noastră modernă o algă albastră, o mixomycetă, o ferigă primitivă, un Psilotum? Și totuși, chiar aceste organisme confirmă părerea noastră. Căci observând mai de aproape mediul fizico-biologic în care se găsesc organismele mai primitive, care sunt pe o fuștea mai inferioară a scării filetice, vom găsi că mediul respectiv încă este tot atât de arhaic, ca organismul însuși, care viețuiește într'nsul.

Cianoficeele¹⁾ cele mai primitive sunt strict specializate și localizate la mediul izvoarelor termale și apelor calde, un mediu care ne reamintește mările și apele fierbinți din era primară. Și este cert, că aceste cianoficee și istoricele au fost totdeauna legate de apa caldă. Niciodată continuitatea aceasta ecologică²⁾ n'a putut fi întreruptă la organismul acesta vegetativ. Cel mult celulele de rezistență și păstrare a speciei, sporii, cistele, hormogonanele, dacă s'au putut lipsi o clipă de acest mediu incunjurător, clipă, de care s'a folosit vântul sau alt agent care transportă aceste organisme dintr'o localitate într'alta, când ele sunt despărțite prin spații de alte condiții fizice, neprielnice pentru vegetarea speciei respective.

Psilotum³⁾, Alsophila⁴⁾ din pădurile tropicale trăesc în același mediu arhaic și astăzi, în care au luat ființă în era primară.

Chiar mixomicetele⁵⁾, ale cărora caractere sunt atât de fixe și invariabile, care nu se adaptează, ca toate organismele bătrâne, viețuiesc în același mediu invariabil în care s'au născut și și-au fixat acele viguroase, rezistente forme, care pun în umire pe Lister, pe dr. M. Brandză, cercetători care au pătruns adânc în taina acestor viețuitoare. Le găsim pe putregiu, trunchiuri umbrite, umede, în locuri cu căldură suficientă, deci în mediul fizic și biotic, în care a existat din paleozoicul obârșiei lor.

Bacteriile saprofite găsesc în bună parte același mediu, în care au luat ființă și s'au păstrat de veacuri geologice. Iar bacteriile parazite au evoluat și se modifică pe măsură ce se ivesc noi gazde primitoare — vorba vinel — a acestor organisme mai adesea indesezirabile.

Putine sunt organismele bătrâne, care să poată dăinui în medii heterogene, pe care să nu le importe lumea externă, să nu leucidă ori să nu le altereze un mediu deosebit de acela, în care s'a născut specia respectivă și în care au viețuit nenumăratele generații trecute, care toate împreună formează spița sau colectivitatea reală, a cărei abstracțiune este noțiunea de specie.

Avem deci medii arhaice pretutind-

¹⁾ Alge albastre, care trăesc în apă, pe și în stâncă chiar.

²⁾ Adecă ce privește condițiile fizice ale locului unde trăește planta (oicos = loc).

³⁾ O plantă primitivă înrudită cu ferigele, trăind în tropici mai mult pe scoarta copacilor.

⁴⁾ Ferigă arborescentă.

⁵⁾ Plante de înfățișarea unor ciuperci inferioare, având însă facultatea de a se mișca, târându-se ca amibe.

denea, unde se găsesc diverse plante vechi. Fiecare colț al naturii este un adevărat mozaic de „stațiuni“ disparate, pe care le găsim separate, tipic și în mod covârșitor dominând în alte regiuni, care sunt de vechime istorică atât de diverse. Găzduiesc deci organisme caracteristice pentru diverse domenii geografice, și de vechime variată. Preferințele edafice⁶⁾ se păstrează și se moștenesc la plante, ca și caracterele morfologice.

Ne dăm noi seamă ce „panopticum“ adevărat este un munte, ce caleidoscop sociologic-istoric-sistematic este covorul vegetal al unui munte? Câte probleme și aspecte variate nu desvelește analiza pricepută a acestei vegetații sub raport sistematic-morfologic, biologic-social și istoric-geografic! Câte „stațiuni“ sau medii diferite suprapuse și coordonate, cu totatătea tipuri sau chiar societăți restrânse (sinuzii) de viețuitoare, de vechime diferită și (etapă) înălțime filogenetică deosebită⁷⁾ nu descopere orișunde un ochiu priceput!

Acolo, unde omul neinstruit vede numai o îngrămădire de burueni inutile sau folositoare, botanicul deprins vede cu ochii săi lumi vechi și noi, dăinuind efectiv alături, viețuitoare de diferită vechime și din patrii diverse, ducându-și existența cu vigoare disperată — unele privind spre un viitor strălucit, altele văzându-se — ca relicte vechi, condamnate poate să dispară de pe arena lumii. Prin analogie ne gândim la o societate complexă umană, la un stat în care politicianul sau militarul superficial nu vede de asemenea numai o colectivitate de cetățeni feluriti, unii folositori, alții netrebnici. Sociologul instruit va descoperi în schimb pături etnice diferite, spițe familiare mai mult sau mai puțin distincte, migranți de diferită vechime, diferențieri sociale, culturale, economice coordonate sau suprapuse, pe deasupra încă amalgamându-se, hibridându-se, tinzând spre o nivelare sub unele raporturi, urmând însă înainte cu diferențierile de specializare în alte privințe (tehnic-sociale).

Bineînțeles și în lumea viețuitoarelor vegetale și animale, găsim pe lângă nevoia de specializare, pe lângă tendința de a păstra calitățile lor diferențiale în mediile ecologico-biologice corâspunzătoare și tendința spre o nivelare.

Variațiile individuale nesfârșite sunt de obște nivelate prin amfimis, prin amestecul plasmei generatoare, produs

la plante prin fecundarea încrucișată⁸⁾ obligată ori cel puțin preferită și căutată prin atâtea „meșteșuguri“ și artificii de flori. Se păstrează cu atâtea îndărătnicie tipul speciei, în ciuda atâtor tendințe centrifugale, de risipire și de despicare a speciei.

Se pierde bineînțeles această magică putere de păstrare a tipului, când descendenții emigrează, se risipesc, când pierd contactul genetic și cad pradă influențelor modificatoare ale mediilor noi în care i-a împrăștiat soarta. Se pierde caracterul vechei specii cu atât mai ușor, cu cât a fost mai curând dobândit, cu cât a lipsit o perioadă lungă de viețuire netulburată în același mediu și de repetită și încrucișată amestecare a plasmei specifice, care produce fixarea trainică a caracterelor. Ca și la rasele, popoarele, familiile umane!

Dar se produce în schimb și o nivelare a viețuitoarelor ce trăesc împreună, o apropiere, o convergență sub raport morfologic „tehnic“ am putea zice. Portul plantelor ce se pripășesc în același mediu, se aseamănă. Plantele din pădurile tropicale au frunze piezoase și adesea prelungite într'un lung „vârf picurător“. Plantele din stepele aride îmbracă o uniformă sură-cenușie, celea de pădure o haină uniformă verde-luminoasă, sub care se ascund nemșuguri și cercuri de afinități foarte variate și deosebite. (Involutar te gândești la fenomenul social al îmbrăcăminteii noastre supusă modei, care învește cele mai heterogene elemente în aceleași „țoale“ înșelătoare!)

O nouă știință chiar a răsărit din recunoașterea acestui adevăr, speologia, a cărui strălucit reprezentant este la noi și în literatura universală, profesorul E. Racoviță. D-sa studiază cu întregul său stat major diversele viețuitoare din peșteri, care și-au ales în cursul vremilor domeniul subteran ca locuință, fiind influențate în același sens de această „stațiune“ străveche, constantă, care păstrează ființele aceste odată fasonate după tiparul specific al peșterilor, veacuri de-arândul nealterate, ca adevărate fosile vii.

Problemele taxonomice-sistemice câștigă deci necontenit în amploare, profunzime și lumină, prin descoperirea și studierea aspectelor ei multiple sociale, ecologice-biologice, ale căror importanță primează mai mult sau mai puțin în cântărirea valorii formelor vegetale sau animale și a cauzelor care le produc. Se repetă și se generalizează

⁸⁾ Pentruca pistilul floarei să fie fecundat și să se transforme în fruct cu semințe, este nevoie de praf de flori (polen) din altă floare de aceeași specie.

procesul care a dat nouă viață limbisticii, introducând concepția și metoda biologică-sociologică, ce face să cunoaștem firea și viața unei limbi și a cuvințelor, ca funcție socială, dincolo și în ciuda gramaticilor tradiționali; a fecundat însă și istoria și științele de Stat, introducând concepția biologică-socială, chemată să dărâme ideologia

utopistă ori simplistă atât de dreapta cât și de stânga.

Pe lângă toată complicația aparentă, și o știință și alta se simplifică și se apropie de idealul ei de a evolua din înregistrătoare și descriptivă la o etapă explicativă, de a reduce fenomenele la cât mai puțini factori cauzali naturali.

Al. Borza

ACTUALITĂȚI

El ingenioso hidalgo de la Mancha...

Se împlinesc în curând optzeci de ani dela data, când Spania recunoaște oare a ridicat o statuie în onoarea marelui ei fiu: Miguel Cervantes-Saavedra, autorul nemuritoarei opere Don Quijote de la Mancha.

Cum autorul trăiește în ochii posterității prin opera sa, și prin personajele, cărora le-a dat duhul creator, urma ca națiunea recunoașcătoare să-și manifeste simpatia sa și către cea mai strălucită creație a maestrului: Don Quijote, cavalerul de tristă figură.

Acest nobil cavaler rătăcitor, care ne-a dat atâtea clipe de deliciu cu aventurile lui, își va avea statuia în curând, confirmând încă odată principiul, că autorul poate să rămână în umbră, dar opera supraviețuiește. Începând cu epopeile lui Homer și până la „Miorița“ noastră, câte capo-dopere trec din generație în generație, datorite unor autori, contestați, sau chiar necunoscuți!

Cavalerul rătăcitor va avea o statuie, în armura lui ruginită, călare pe Rocinante, și urmat de credinciosul Sancho Panza, încălecat pe un măgar...

Statuia va evoca vieaja cavalerului, în cele mai mici amănunte, dela luptele cu morile de vânt până la coiful lui Mambriu și lupta cu leul din cușca menageriei.

Donna Dulcinea del Toboso, întinerită și refăcută prin dalta unui artist, va încerca să se ridice de pe piedestalul statuii, oferindu-i o jerbă de flori.

Da, cavalerul de tristă figură, care a stârnit hohote de răs cu isprăvurile lui, va sfida lumea, din înălțimea soclului, asvârlind posterității întreabarea:

— Ei, cine a trecut la nemurire? Eu sau voi, cari mă luați în bătaie de joc?

Vieaja aventuroasă a lui Don Quijote începe abia când era la vârsta de

50 ani. Până atunci înmăgăzinase, în fantezia lui bogată, toate romanele proaste, în legătură cu cavalerii rătăcitori. Și-a lăpedat numele lui de burghez, înlocuindu-l cu titlul pompos de cavaler: Don Quijote de la Mancha, și-a îmbrăcat armura ruginită și a pornit în lume, să apere pe cei nedreptățiți, depunând, pe urmă armura lui încărcată cu glorie la picioarele dulcinei inexistente: Donna Dulcinea del Toboso.

Zadarnice au fost toate încercările nepoatei și a le prietenilor de a-l reținea dela acest pas fatal.

El a mers înainte, cu persistența maniacului, s'a isbit cu capul de toți pereții, târând după sine și pe bunul Sancho Panza, care a avut totuși fericirea de a ajunge guvernor într'o insulă.

Cu toate aceste cavalerul nostru nu era nebun.

Cu toate caraghioslăcurile prin cari a trecut, a fost un entuziast încorigibil, cu destule intervale lucide, cari se termină cu un finale superb: revenirea la realitate.

— Aș vrea, nepoată dragă — spune el, pe patul de moarte — să înțeleagă lumea, că vieaja mea nu a fost de așa, încât să fiu socotit pentru totdeauna ca un nebun. Nu mai sunt, de acum, Don Quijote de la Mancha, ci Alfonso Quijano, bunul Quijano, cum îmi spuneau... Am fost nebun până acum; nu mai sunt! Toată avearea mea o las nepoatei, cu condiția ca ea să se mărite cu un tinăr, care n'a cetit în vieaja lui nici un roman despre cavalerii rătăcitori... Nu plângeți, o să mă odihnesc în mormânt... iertați prostiile ce le-am săvârșit, și gândiți-vă la mine cu dragoste...

Se mai poate ridica o întrebare: pentru ce o statuie separată lui Don Quijote, fără Cervantes?

Intemeiată în aparență, întrebarea e de prisos.

Autorul și opera se confundă, mai ales când e vorbă de vieaja plină de aventuri a lui Cervantes.

Cețiți vieaja lui, și vă convingeți, că autorul, cu gestul elegant al omului superior, a zeflemizat o bună parte din propria lui vieaja.

Fiecare om este, la o anumită vârstă, un Don Quijote în miniatură.

Să ne gândim la iluziile impetuoase ale tinereții, și să ne dăm seama, câte din ele au rezistat în fața realității!

Așa se face, că în lumea noastră te împiedeci de atâția Don Quijoți — epigoni, cari, în deosebire de prototipul originar, persistă în mania lor până la sfârșit, cu o adorabilă vanitate inconștientă.

Al. Ciura

Cronică mărunță

— În nrul 160 și 161 al „Culturii Populului“ de sub conducerea d-lui C. Cehan-Racoviță s'a publicat o dare de seamă amănunțită despre o conferință a d-lui C. Cristescu, administrator financiar al județului Orhei, ținută în Orhei, despre poetul P. Cerna. Conferențiarul, fost coleg de școală al poetului, a povestit viața lui Cerna cu o bogăție de amănunte interesante, cari contribuie la înțelegerea personalității lui, încă nestudiată.

— D-l E. Panaiteșcu a fost numit profesor titular la catedra de istorie antică dela facultatea de litere din Cluj.

— Trupa Teatrului Național din localitate, plecată în turneu prin principalele orașe ardelenene cu piesa „Antonia“ a lui Menyhért Lengyel, în traducerea d-lui Isaia Tolan, a fost primită pretutindenea cu mare însuflețire și sărbătorită de publicul românesc și cel minoritar deopotrivă, în numele înfrățirii culturale româno-minoritare.

— Ziarele dela Arad vorbesc elogios despre reprezentațiile date acolo de Opera Română din Cluj cu piesele „Aida“ și „Trubadurul“ de G. Verdi, „Ebreca“ de Fr. Halévy, „Carmen“ de G. Bizet, „Faust“ de Gounod și Tannhaeuser de Wagner.

— Procesul falsificatorilor de monedă, din motive patriotice, dela Budapesta s'a terminat cu o sentință prea binevoitoare, care a dat cea mai mare pedeapsă prințului Windischgraetz și Nádossy: câte 4 ani de muncă silnică.

— Abd-El-Krim, conducătorul riffanilor revoltați împotriva francezilor, s'a predat în sfârșit împreună cu familia, încetând astfel operațiunile de război din Maroc cu învingerea Francezilor.

— Guvernul sovietic a comunicat Societății Națiunilor că refuză să colaboreze la intrunirile pacifice dela Geneva.

— Ziarele comunică după informațiuni oficiale că guvernul va acorda la începutul lunii Iulie sporul asupra lefurilor funcționarilor, promis de guvernul trecut.

Concursurile „Tinerimii Române“

În frenezia agitațiunilor primăvara-tece și a sbuciumului electoral ce stăpânesc diabolic viața Capitalei în aceste zile capricioase de Maiu, când călduroase ca în toiu lui Cuptor, când ploioase și reci ca în prima săptămână a lui Marte, sunt așa de rare evenimentele care smulg și înalță pentru o clipă sufletele, încât merită cu plină dreptate să fie însemnate ca o mângâiere a vremii.

Printre aceste evenimente se numără pentru săptămâna trecută, concertul corului țărănesc din Vasiova și concursurile societății „Tinerimea Română“. Cântările sătenilor bănățeni au fost pentru publicul bucureștean o manifestare simbolică, prevestitoare a unei stări de lucruri mai bună și mai vrednică pentru nația noastră. Orice dovadă de conștiință și orice afirmare demnă a păturei fundamentale a societății românești, care este țărănimea, păstrătoarea ființei etnice a neamului nostru în trecut, creatoarea României de azi și nădejdea României viitoare, adaugă un nou motiv de încredere în vitalitatea noastră și în trăinicia Statului român.

Concursurile organizate anual de societatea „Tinerimea Română“, care este în ajunul serbătorii unei jumătăți de veac de activitate, vin de completează aceste frumoase speranțe în ziua de mâine.

În deosebi anul acesta, sărbătorirea zilei de 10 Maiu în Capitală s'a rezumat la obișnuita defilare a trupelor și manifestațiile aranjate de această societate, asupra rostului căreia vom stăruii puțin mai pe larg aicea.

Azi, când inițiativele de toate felurile abundă, într'o țară care are desigur nevoie de cât mai multă și mai stăruitoare acțiune culturală, avem în primul rând datoria să relevăm străduințele vechilor instituții care au luptat pe tărîm național și spiritual. Și „Tinerimea Română“ este și prin vechimea ei și prin rodnicia activitate desfășurată una din aceste instituții.

O societate bine încheșată, inimos și înțelept condusă, cu numeroși membri din toate unghiurile țării și aparținând tuturor păturilor sociale, dela miniștri și profesori universitari până la modești funcționari și negustori „Tinerimea Română“ și-a câștigat un loc de frunte între factorii culturali și naționali ai vieții noastre publice. Frumosul palat ce-și construiește în fața liceului „Gh. Lazăr“, și care va adăposti diferitele ei organe de acțiune, va da ample, unite și o mult mai mare eficacitate activității societății.

Ca să înțelegem însemnătatea ei este necesară o succintă analiză a operii înfăptuite și mai ales a operii care se înfăptuiește supt ochii noștri, fără mult șgomot și fără a fi cele mai adeseori băgată în samă.

Prin activitatea ei trecută „Tinerimea Română“ a contribuit într'o apreciabilă măsură la dezvoltarea și întărirea conștiinței naționale, și deci la înfăptuirea mărețului ideal de unitate politică românească. Adresându-se tineretului școlilor secundare, ea a întretinut viu sentimentul patriotic și a subliniat întotdeauna cu prilejul concursurilor sale datoria mare ce el o are față de viitorul acestui neam.

După unirea tuturor provinciilor românești, rostul concursurilor sale n'a pierdut nimic din importanță, a devenit doar mai cuprinzător și mai substanțial. Ba a fost nevoie chiar să se recurgă și la alte mijloace neobișnuite în trecut spre a face cât mai rodnică acțiunea sa și a-și realiza cu adevărat și cât mai conștiincios nobilul său scop.

Astfel, acum ea lucrează în sens intelectual pentru tineri prin concursuri, ale căror subiecte de sinteză trezesc cea mai fecundă emulație, prin revista pe care o scoate lunar, prin înlesnirea cunoașterii instituțiilor culturale din Capitala țării, pentru profesori prin interesantele conferințe ce organizează atât înainte de concursuri cât și în timpul lor.

Acțiunea ei este deasemenea educativ-națională, atunci când comemorează datinele și obiceiurile strămoșești, când dă serbări, cum a fost anul acesta admirabilul poem etnografic, reprezentat la Teatrul Național cu ajutorul echipei de elevi, care înfățișau publicului pe rând portul, cântecele și dansurile fiecărei regiuni și fiecărui județ, când organizează excursii pentru premiați cum au fost acelea în Ardeal și Bucovina, și cum va fi anul acesta cea din Basarabia.

Opera „Tinerimii Române“ este în fine și politică, într'un sens înalt național, deoarece ea ajută mai mult decât orice alte aranjamente oficiale înfăptuirea unității sufletești în generațiile ce vor conduce mâine România și produce acea solidaritate între elementele cele mai destoinice și mai entusiaste ale tineretului nostru, solidaritate care singură ne va putea asigura propășirea și consolidarea Statului nostru.

Ca unul care am urmărit în deaproape în ultimii doi ani activitatea acestei societăți și am adus glasul meu modest oricâteori a fost nevoie de luat

vre-o măsură și de alcătuit diferite planuri de acțiune, colaborînd regulat la revista pe care o scoate și făcînd parte din comisia concursurilor, pot da mărturie desinteresată de frumoasele idei și de bunele sentimente ce preocupă și însuflețesc pe membrii ei, precum și de marele răsunset pe care-l are în tineretul nostru secundar și universitar opera acestei instituții.

Cum am propus încă de acum doi ani, cercetatele concursuri ale „Tinerimii“ oferă cel mai bun prilej pentru organizarea unor anchete științifice privitoare la mentalitatea și starea actuală a tineretului nostru. Anul trecut am realizat ceva, cu elevii primei clase liceale, în legătură cu orientarea profesională. Anul acesta s'a dat concurenților universitari ocazia de a-și face observațiile lor asupra lipsurilor ce se pot constata în școlile secundare și întru cât organizarea actuală și programa de studii, dimpreună cu acei cari o valorifică, profesorii, răspund necesităților noastre naționale. Și s'au căpătat mărturisiri și observații din cele mai interesante, asupra cărora îmi voiu îngădui să stăruii cu alt prilej.

Ceiace este îmbucurător, pe deasupra tuturor lipsurilor și greșelilor, este faptul — pe care-l constată în contactul cu acest tineret din toate unghiurile țării — că întreagă această lume nouă e conștientă de marea sarcină ce-i revine, este entusiastă și iscoditoare, bine intenționată și în majoritate cuminte, atât în ceiace privește alegerea mijloacelor de acțiune cât și în ceiace privește ierarhizarea scopurilor. Revoluționară în sensul bun al cuvântului, ea cere școlii să-i dea posibilitatea cunoașterii realității sociale și să-i insuflă în același timp respect pentru înaltele valori etice. Cu o astfel de tinerime, inteligentă și dornică de lumină, energică și hotărîită, idealistă și respectuoasă de realitate în același timp, poți spera într'un viitor mai bun al societății românești. Și cred că numai ea ni-l va da.

Vlădescu-Răcoasa

Expoziția pictorului A. Ciupe la Tg.-Mureș

Zilele trecute și-a ținut expoziția, în orașul nostru, tânărul pictor Aurel Ciupe, profesor la Școala de Belle-Arte din Cluj. Despre calitățile minunate ale acestui pictor, fiu al Ardealului, presa noastră a vorbit în repetite rânduri și expoziția de acum n'a făcut decât să întărească și mai mult nădejdele ce s'au pus în acest talent, care, împreună cu Demian, Aurel Pop și sculptorul Medrea sunt cele dintâi dovezi pe care

Grigorescu. — Românii nomazi. — Poeziile lui Perpessicius

Ardealul le face în ceea ce privește puterea lui de afirmare în domeniul artelor plastice.

Aurel Ciupe este un talent sobru, sgârțit par'că cu el însuși, care se caută cu o concentrată și îndârjită atenție. Desemnul lui este precis, fără însă a fi rigid, iar coloritul, sobru, se închide în liniile sigure ale desenului în tonuri calde, fragede și luminoase.

În luptă cu diversele formule și metode căpătate dela maestrul pe care i-a studiat, Ciupe e și el în căutarea unui principiu de artă care să corespundă cât mai fericit puternicei lui personalități.

Formula către care se pare că se îndreaptă, pictorul Ciupe, judecând după recenta expoziție este o sinteză între vechea școală a desenului pur, așa cum l'a propovăduit apostolul desenului, David, și între școala plenaristă, care, fără însă să frângă și să deorzeze liniile, să le împrumute atâta elasticitate și moliciune încât să le contopească într'un tot armonios cu coloritul. Formulă, desigur, fericită și pe care tânărul pictor nu odată reușește să o atingă în unele din tablourile expuse.

Expoziția, deși deschisă într'un local cu desăvârșire imoportun, a avut un deosebit succes. Pictorul Ciupe a ținut cu acest prilej să-și arate virtuozitatea, expunând naturi moarte, peisagii, studii și portrete. Deși în unele din peisagii și naturile moarte, reușește să rezolve în chip fericit câteva grele probleme de planuri și valori, credem însă că această cochetărie în care se închide o bună doză de orgoliu, în parte legitimat, strică și mai ales, va strica, carierii artistice care i-se deschide atât de făgăduitor.

Genul care i-se apropie și temperamentului și mijloacelor sale artistice, este numai portretul, în care va crea desigur lucruri mari.

„Portretul D-nei C.“, tăiat în linii atât de simple și tratat într'un atât de savant și de voluptuos colorit, ne dă o probă concludentă de culmile de artă pe care e în stare să le atingă artistul.

Fără să vrem a intra în descrierea amănunțită a pieselor expuse, dintre care trei au fost primite cu elogii la Salonul oficial din Capitală, am ținut prin aceste rânduri să impunem numai atenției publicului numele pictorului Aurel Ciupe, căruia îi prevedem, spre mândria Ardealului, al cărui fiu este, o răsunătoare ascensiune. m. d.

Doctor OCTAVIAN PUȘCARIU,
specializat la Paris, **BOLI GENITO-URINARE, SIFILIS s'a mutat Str. Franklin 14 (lângă Atheneu). Cons. 4—7. Telefon: 64/52.**

Cuvintele scrise de Virgil Cioflec în fruntea celor 131 de ilustrații care ni-l reinvie pe Grigorescu (Cultura Națională, 600 lei) depășesc rostul unei simple introduceri de monografie de artă. Cred că sunt altceva și mai mult decât a vrut autorul.

Grigorescu nu mai e pentru oamenii de azi ceea ce a fost pentru contemporani. Rapsodia lui Vlahuță asupra pictorului nu mai e potrivită, e drept, decât ca o mărturie de încântare trecută și de scris rămas și el puțin în urmă. N'a fost pus și Grigorescu între părinții sămănătorismului, el care era atât de aproape de „Pasteluri“, pe cât putea fi de străin de „Vrem Pământ?“ Și unde e astăzi sămănătorismul?

Dar Cioflec era prea mult al generației de-atunci, ca să ne dea acel ceva nou așteptat. Mi se pare, de altminteri, că nici nu e vremea și că arta de azi în plin mers nu poate să aibă, împreună cu toți cei ce-o urmăresc, răgazul privirilor îndărăt. Acel îndărăt e lăsat deocamdată în părăsire. Grigorescul lui Cioflec e o reluare, după ani de meditație și experiență purtată prin toate vetrele de artă, a vechii teme vlahuști: o biografie lirică, mult mai concentrată, cu pânzele puse în ea ca ilustrațiile într'o carte.

Citiți însă această biografie! Nu pentru metoda, de notații rare, caracteristice, nestăruite, nici pentru stilul fraged, mișcat, dens. Aceste însușiri de totdeauna sunt prețioase, dar trebuie să căutați mai încoace, așa cum într'o noapte de Maiu pe o stradă florentină spre Fiesole v'ați sili să nu vedeți stelele ca să puteți urmări licuricii amestecați cu ele, cari trec de pe un zid vechiu cu trandafiri agățători pe alt zid vechiu cu trandafiri agățători. „Grigorescu“ de Cioflec e o scriere care aduce, în ce aveau ele mai bun, înțelegerea, gustul și simțirea oamenilor de-acum douăzeci de ani. Toată vremea aceea trăește cu mirosul ei de flori de câmp și de baladă înaintea noastră. Cumințenia împletită cu avânt, credința de ciocănar de argint de icoane care lucrează și se roagă în același timp lovind în măsură peste degete pe Preacurata, sunt aci. Și e și tineretea dintăi a oamenilor cari se apropie acum de patruzeci de ani, chemată din ceața ei de un glas liniștit al trecutului. El povestește, cum uitasem că se mai poate de frumos, despre visuri de artă, despre tăcerile roditoare și despre marile puțințe ale unui neam lăsat încă în voia înzestrărilor neașteptate.

Noua cercetare a d-lui Th. Capidan, „Românii nomazi“ (Cluj, 200 lei, extras din Dacoromânia IV), încearcă să pue într'o lumină aproape neașteptată pe Aromâni. Fenomenul cunoscut al transhumanței, cu urmarea lui firească pentru om, păstori-

tul, ar fi să piardă, în ce-i privește, caracterul exclusivist. Alături de el ar răsați nomadismul, mișcarea aceea de mutare a unui grup de oameni, care nu mai ajunge la locul de unde a plecat. De-aici, Românii aceștia nomazi, cu un epitet care va fi primit greu și nu văd să se împământenească, din pricina înțelesului rău, legat de el; din pricina acestui înțeles și, aș îndrăzni să zic, a lipsei de folos în știință pentru cunoașterea Românilor macedoneni sau chiar a neexactității lui.

Cele două părți ale cercetării, Aromânii nomazi și Aromânii păstori, îndreptătesc ele singure, prin felul cum sunt tratate, întâia întâmpinare. Despărțirea nu câștigă pentru ea. Cea dintăi parte nu face decât să arate pe oameni în mișcare, iar a doua să le descrie diferite forme de viață: îndelnicire, așezare, port, limbă, obiceiuri. Dar oamenii sunt aceiași! Nu pricep cum cercetarea ar fi suferit fără această clasificare. Chiar dacă firul de păr e tăiat numai în două, și nu numaidecât în patru, zicala populară își găsește și aci aplicarea întreagă. Să nu vorbim însă de fir de păr în casa filologului!

Apoi, mișcarea aceasta aromână nu poate pune pe oameni în rândul neamurilor neașezate. Migrația nu e un alt termen pentru nomadism. Nomadul rătăcește fără scop și fără rădăcini; emigrantul se mută într'un anumit loc și-și ia cu grijă de-acasă rădăcinile cu pământ cu tot, ca să le așeze fără vestejire acolo unde știa, de când pornise, că are să se oprească. Aromâni transhumanți și păstori, înțeleg; Aromâni plecați cu totul din sălășele lor, în stare de migrație, la fel; Aromâni nomazi, mai greu; iar d-l Capidan, cu toată erudiția, bogăția de material și luminarea lui spre toate zările, nu m'a convins.

Cercetarea rămâne însă printre ce avem mai bun și, mai cuseamă, mai deplin în materie. După citire, Aromânii ne sunt nu numai cunoscuți, dar și scumpi, sub umbra; cum ne apar, a unui proces, în repede creștere, de dispariție. Autorul crede că ei nu mai au nicio nădejde în Balcani și e de principiu lui scape-cine-poate. Cu toată armătura filologică, suntem înaintea unei cărți la îndemâna oricui și din care orice trecător cult se poate îmbogăți cu ceva. Hărți și fotografii îi sporesc precizia.

Eu am folosit mai mult din harta care corespunde, dacă n'o răsfrânge chiar, adaptată, hărții „Curentelor metanastazice în popularea pământurilor sârbești“ din „La Péninsule Balcanique“ a lui Jovan Cvijić.

Și prind acest prilej ca să dau în traducere o caracterizare din volumul învățatului sârb, pe care n'am văzut-o citată la noi nicăeri (pg. 402):

„Înrăuirile psihice ale Aromânilor sunt foarte interesante, pentru că ei alcătuiesc

un grup foarte expresiv și bine încheșat. N'au istorie, și această lipsă de tradiții istorice le face un suflet gol de orice idee națională. Sunt oameni a căror frică e proverbială. Și, în adevăr, ei au îndărăt spaima de secole, întâiu în zilele cuceririlor romane din Peninsula Balcanică, după aceea în vremea năvălirii Slavilor în tot cursul Evului Mediu și apoi, din nou, până la dispariția regimului turc. Sufletul lor a păstrat ca o pecete de groază: sunt neîncrăzători și au o morală de apăsați. Îndărjirea la câștig, rabota veșnică le stăpânește toată activitatea. Niciun mijloc nu li se pare neîngăduit, numai să le aducă un câștig; ai zice chiar că aleg între altele, căile și mijloacele neregulate și cotite. Singură lipsa de îndrăzneală îi împiedică adesea să meargă prea departe.

Cei mai mulți sunt niște nemiloși cămătari. La ei calicia, sgârzenia cumplită e lege. Zeci de ani se lipsesc de lucrurile cele mai trebuincioase, ca să strângă o avere. Îndată ce pleacă în țări libere, aceste trăsături slăbesc, dar ceva al lor îi deosebește numaidecât în viața publică, fie că e vorba de Aromâni curați, fie de Aromâni slavizați. Deșertăciunea seacă de „Tânțari“ îi împinge să se vâre totdeauna în vedere și să facă să se vorbească de ei. Ea se însoțește cu o uimitoare nestatornicie de caracter. Cu toate acestea au mintea vioaie și alcătuiesc din acest punct de vedere, între popoarele balcanice, un grup într'adevăr deosebit.“

PERPESSICIUS: Scut și targă, poezii (Casa Școalelor, 1926, 50 lei):

**Azi am găsit acasă, Maiu donăzecișicinci,
O carte sub o bandă ca pruncul în pelinci,
Și-am rupt cu minte-aiurea închizătoarea benzii
Simțind ce știi că simte făptașul de recenzii.
Am cercetat coperta cu scrisul numai sus
Din litere 'n șuvițe, în solzi și 'n negru pus,
La preț cu punct și dungă în loc de bani de zece,
Subt paza înflorită a două mici ghivece,
A două mici ghivece cu frunzătura grea
Întoarsă înăuntru ca braje ce s'ar vrea.
Am răsfoit, cu gândul citirii mai încolo:
Nebune versuri albe, catrene cu Apollo,
Vreo seară de tranșee în cerul vesperal,
Danubiul la Brăila și Maedy la spital,
Și dedicații: Gala, Struțeanu, Vianu-Arghezi...
Și am făcut deodată ochi mari ca huhurezii!
Mulciova, Galfa-Dere și alte câteva
Sau Kișinău pe vremea când se scria cu K,
Baudelaire, Laforgue, Lerberghe, antichitatea sură,
Vis, dor, duh, solecisme, ceva literatură,
Și peste tot fiorul acela nu știu cum —
Erai chiar tu aeva cu întâiul tău volum!
Și am avut mahnirea, când te-am reluat cu 'ncetul
Și, peste ce ne leagă, m'a fermecat poezul,
Că nu mai este veacul romanticilor vechi
Să'ți ticluim o scrisoare cu rimele perechi,
În care cu 'ndrăzneala acelei școli de aur
Să-ți spun ce ești pe nume și să te 'ndoim sub laur,
Iar tu, făcând cunună a două zi din el,
Să-ți iei cu patos lira și să-mi răspunzi la fel.**

Emanoil Bucuța

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Viața Românească, April. — Într'un eseu, merit unui volum omagial, d. I. Petrovici caută locul pe care d. Rădulescu-Motru îl ocupă în cultura românească. În afară de opera propriu zis filozofică, prin care se promovează progresul intrinsec al cugetării filozofice, un filozof cu adevărat poate servi țării sale o directivă a vieții ei intelectuale; el poate fi îndrumătorul acestei vieți. Acesta a fost meritul cel mare, în cadrul epocii sale, al lui Titu Maiorescu, pe care tot d. Petrovici l-a precizat într'un eseu mai vechiu, și un asemenea rol îi atribuie dânsul și d-lui Rădulescu-Motru, în cadrul epocii noastre.

Dar d. Motru, cum e și firesc, înșamnă un pas înainte față de Maiorescu. Acesta pusese piatra fundamentală a unei culturi serioase românești, pe când d. Motru este cel care a deschis orizontul cel mai larg și a limpezit atmosfera pentru a se putea

clădi temeinic și masiv pe această temelie. El ține mereu fereastra larg deschisă spre cultura mai înaintată și încheșată pe un sistem științific a celorlalte popoare europene și nu caută numai criteriile de judecată, numai principiile de cultură, ci și conținutul cunoștinții, năzuind să dea deci un conținut, în numele sufletului românesc, formelor de cultură. Nici Maiorescu, ni se pare, n'a pierdut din vedere acest al doilea pas, dar n'a avut posibilitatea de timp să meargă așa departe, în această privință, ca d. Rădulescu-Motru.

Reviste primite la redacție.

Arhivele Olteniei, Martie—Aprilie.

Școala Bănățeană, Martie.

Transilvania, Aprilie.

Ritmul vremii, Aprilie.

Vatra Școlară, 15 Martie—1 Mai.

Revista științifică „V. Adamachi“, Februarie.

Pericolul negru

Despre pericolul galben, care amenință Europa dinspre răsărit, s'a scris și s'a vorbit de mult. În războiul mondial se credea chiar că a sosit epoca acestui pericol. Dar războiul s'a sfârșit și nici japonezii nici chinezii n'au venit să invadeze Europa, care se temea atât de mult de ei. Acum bătrânul continent s'a liniștit, căci s'a conștințit, că o invazie dela răsărit nu e tocmai așa ușor de realizat și în nici un caz nu e iminentă.

Iată însă, că acum apare altă primejdie pentru Europa, care se prezintă cu totul în altă formă decât pericolul galben. Noua primejdie se înfățișează ca un pericol negru din partea locuitorilor autochtoni din Africa. Negrii africani, în care lumea vede tot numai niște „hotentoti“ și „zulnezi“, nu amenință Europa cu invaziunea, ci se mulțumesc să alunge pe europeni din Africa, un lucru destul de primejdios din multe puncte de vedere. În privința acestui „pericol negru“ găsim un articol apărut în revista „Europäische Revue“ din Lipsca, în care exploratorul german Wolfgang Weber face următoarele constatări:

„Cine călătorește azi alături de drumul cel mare care duce dela Kap la Cairo va observa o schimbare radicală în toată atmosfera Africii, care e decisivă pentru viitorul acestui continent. Faptul că azi căpeteniile negrilor din Africa de est au automobile sau că alt șef de trib din Sudan ascultă, după dansurile sale mascate, la aparatul radiofonie opera națională din Paris, nu înseamnă numai o schimbare exterioară a înfățișării Africii; prin aceste fapte grotești a pătruns în Africa negrilor și spiritul european. Negrii nu mai desemnează acum altceva decât automobile și biciclete și în satele dintre Kap și Cairo se văd pretutindeni vasele elegante de tinichea produse de fabricile americane de benzină.

„În fond n'are nici o importanță, dacă în interiorul Africii se desvoaltă tendința de emancipare la nord sau comunismul la sud. Scopul ambelor mișcări este de-a alunga pe europeni din Africa. Continentul nostru se va vedea în secolul viitor în fața unui nou pericol: Lupta decisivă a locuitorilor autochtoni pentru dobândirea existenței lor ca rasă și cultură“.

Constatării lui Weber sunt interesante și conțin mult adevăr, de care națiunile, însărcinate cu administrația și civilizarea Africii vor trebui să țină seamă în viitoarele lor acțiuni.

I. B.

Scrisoare din Paris

O mare descoperire. — Raportul profesorului Tissot. — Pricina boalelor este mucegaiul. — Ce este virusul cancerului, al sifilisului, al tuberculozei? — Cazul lui Pasteur se repetă.

Dacă aş vorbi în cronică mea de astăzi de achitarea comuniștilor cari au împuşcat, în încăerarea lor cu fasciștii, patru tineri naționaliști în strada Damrémont, desigur că m'aş ocupa de o chestiune actuală. Tot actuală ar fi scăderea francului și influența pe care a avut-o greva minieră din Anglia asupra pieței franceze. Sau vremea urită care continuă în Franța și care ne-a devorat primăvara atât de așteptată. Desigur însă că nu veți găsi rău că mă preocupă mai mult comunicația pe care a făcut-o profesorul Tissot, directorul Muzeului de paleontologie, Academiei de medicină. Și nu vă va uimi nici ostracismul al cărui obiect este astăzi d. Tissot din partea celor mai mulți membri ai acestei înalte instituțiuni. Omenirea a avut timpul să se obișnuiască de mult cu prigonirea acelor cari, prin descoperirile lor, îi face cea mai mare onoare. Ultimul mare exemplu a fost cazul lui Pasteur. Ați cetit desigur în toate biografiile acestui genial Savant, opoziția inverșunată pe care i-au făcut-o savanții oficiali de pe vremea-i. Eu unul cunosc în amănunt explozia de ură cu care l'au întâmpinat cei mai mulți membri ai Academiei franceze, atunci când le-a comunicat admirabilele rezultate la cari a ajuns în bacteriologie. Marele chirurg care a fost profesorul Simon Duplay — căruia am avut cinstea să-i dedic una din cărțile mele: *Le Gigantesque* — era unul din rarii prietini ai lui Pasteur și susținătorul lui la Academia de medicină. Cu altă ocazie vă voi întreține poate de această chestie, comunicându-vă anecdote inedite asupra ilustrului Pasteur, anecdote pe cari le țin din însăși gura profesorului Duplay. Permiteți-mi a vă vorbi astăzi de comunicația profesorului Tissot, menită a sdruncina întreaga fiziologie și a da omenirii un aspect nou.

Căci astfel îmi apare această descoperire — dacă bine înțeles, experiențele altora o va confirma. Ascultați acu-

ma o parte din raportul d-lui Tissot — pe care îl rezum aici.

Continuându-și studiile în vedere de a obține lecuirea cancerului, o serie de observațiuni l'au condus pe profesorul Muzeului de paleontologie, la constatarea următorului fapt: noțiunile actuale asupra constituției organismelor animale și vegetale sunt neexacte și că aceste organisme sunt constituite de un mucegai organizat.

Țesutul conjunctiv, muschii, creierul, nervii animalelor se compun dintr'acest mucegai. Când se conservă sau se păstrează într'un tub o bucată de țesut, de ficat, de plămân, bunăoară, ea se mucigăește. Mucegaiul acesta este mucegaiul primordial, adică ancestral, care, la originea apariției ființelor pe pământ, s'a organizat progresiv ca să constituie oamenii și animalele.

Un vegetal mucegăește în acelaș chip când se cultivă o porțiune din țesutul lui.

Studiind dar culturile bacteriene, d. Tissot a constatat că ele se pot ușor transforma sub forma de mucegai. Astfel a putut el proceda cu culturile febrei tifoidă, ale holerei, ale difteriei, ale ciumei, ale tuberculozei, ale tetanosului, etc. Isolând și fotografiind de altă parte, mucegaiurile ancestrale ale diferitelor animale, profesorul Tissot a constatat faptul, de o importanță considerabilă, că mucegaiul care dă febra tifoidă este acela care constituie porumbul, că mucegaiul care dă difteria este mucegaiul organic al orzului, că acela care dă holera se găsește în amanitele citrine și în faloide, două feluri de ciuperci otrăvitoare, etc.

Ați înțeles, nu este așa, formidabila importanță a descoperirii lui Tissot?

De acum înainte sursa originală a virusului este descoperită: ea este mucegaiul constitutiv al organismelor animale și vegetale.

Virusurile numeroaselor boale erau încă necunoscute; profesorul Tissot reuși să le izoleze și să găsească izvo-

rul lor original. El descoperi astfel că virusul pojarului este mucegaiul organic al lăptucei, că virusul scarlatinei este mucegaiul constitutiv al morcovelor, că virusul tifosului exantematic se află în mucegaiul ovăzului, că virusul vărsatului este mucegaiul organic al cartofilor — și așa mai încolo.

De altă parte virusurile anumitor boli erau incomplet sau inexact cunoscute. Profesorul Tissot le izolă, putu să le cultive și să regăsească sursa lor originală. Astfel ajunse el la cunoștința că sifilisul, teribilul sifilis nu este pricinuit de o spirilă, ci de mucegaiul care constituiește maimuțele, mai ales maimuțele mici. Meditați această afirmațiune — și mai ales aceia pe care Tissot o emite relativ la cancer.

„Cea mai obscură, cea mai misterioasă și cea mai ciudată dintre boale“ — îmi spunea, vorbind de cancer, profesorul Duplay, care toată viața sa a studiat-o fără rezultat. Și regret din suflet că bătrânul și venerabilul meu prieten nu mai este în viață, astăzi când profesorul Tissot pare a fi smuls cancerul din misterul în care se ascundea. Căci, ascultați părerea lui asupra crudei boale:

Cancerul este pricinuit de o formă de vegetațiune anormală a mucegaiului care constituie însuși organismul omenesc. Cultivând țesuturi sănătoase ale omului, Tissot reuși a le face să-și schimbe forma și a le preschimba în cultură de elemente canceroase, în elemente proprii cancerului celui mai primejdios, și a reproduce aceste culturi cu aceeași ușurință ca o cultură microbiană. Ele conțin deasemeni elemente bacteriene cari constituiesc, cu celelalte elemente, virusul cancerului — care este un virus înrudit cu acela al tuberculozei.

Vă rog să meditați și această frază. Ea ne va ajuta mai târziu să tragem o concluzie cu totul în favoarea profesorului Tissot.

Apoi, marele savant, transformând

în mucegai baccilul tuberculozei, constată că și acest mucegai este identic cu acela care compune organismul omenesc.

Rezultatul acesta este de o uriașă importanță: el ne face să aflăm că dezvoltarea tuberculozei este spontanee la om, cu toate că odată constituită, ea a poate dezvolta și în alte ființe prin contagiune. Ceeace trebuie deci căutat înainte de toate, spre a evita contagiunea tuberculozei, nu este mai ales de a suprima cauzele acestei contagiuni, ci de a împiedica în om dezvoltarea tuberculozelor spontanee.

Cred că rezumatul oricât de succint ar fi el, pe care l'am făcut relativ la comunicația profesorului Tissot, este de a ajuns ca să vă dea o idee de importanța descoperirii marelui savant. Și nu aveam dreptate zicând că ea va sdruncina din temelii fiziologia și toate cunoștințele noastre de până acum, în cazul când ea se va adevăra prin experiențe multiple?

Bine înțeles știința oficială s'a arătat, ca în totdeauna, orbită de patimă, intolerantă și îngustă. Ziarul „Matin” a protestat chiar, acum câteva zile, împotriva deciziei pe care o luase Academia de medicină de a refuza publicarea, în buletinul ei oficial, a comunicării profesorului Tissot. Hotărâre revoltătoare, nedemnă și inutilă. Căci dacă descoperirea lui Tissot este adevărată, măcar în parte, nu este nici o putere în lume capabilă de a opri în drum. Și dacă ea este inexactă, va cădea de la sine.

Imi închipuesc însă că ea este adevărată. Tissot este un savant admirabil ale cărui lucrări fac autoritate în Franța. Nu trebuie uitat că toate câte le-a afirmat el până acum au fost bazate pe experiențe serioase. Tot Tissot a fost creatorul măștilor în contra gazelor asfixiante în timpul războiului, și de această descoperire au profitat nu numai Franța și aliații ei, dar și inamicii noștri. Apoi, cele afirmate de Tissot cu privire la sifilis, la cancer și la tuberculoză, deschide filozofiei perspective admirabile din punctul de vedere al unității materiei.

Sifilisul este mucegaiul constitutiv al maimuțelor, iar cancerul și tuberculoza sunt pricinuite de mucegaiul constitutiv al omului... Așa dar, boalele cele mai teribile și mai grele de lecut au o origină ca să zic așa locală. Sub lumina contemplației, multe se explică astfel, multe simptome cari păreau inexplicabile... Teoria lui Darwin ea însăși ar căpăta o nouă putere... Toată descoperirea lui Tissot, de altfel, ni-a izbit prin forma unitară. În domeniul fizic ca și în domeniul moral, aceleași

fenomene se produc. După cum regretul nu este decât o bucurie descompusă, și ura de multe ori o iubire denaturată — tot așa celulele normale ale organismelor sunt cauzele directe ale anomaliei fiziologice: ale boalelor. Descoperirile mari, într'adevăr, nu trebuie negate sau acceptate în mod îngust, mărginit. Ele se leagă în mod mai mult sau mai puțin vădit de integritatea cunoștințelor omenești. Nu este de ajuns ca o descoperire să nu ne apară confirmată de experiențele noastre obișnuite, ca s'o respingem. Un adevăr nou are nevoie de experiențe inedite — și mai ales de simpatia sau de antipatia instinctului nostru contemplativ.

„Cum ai ajuns așa de iute la acest rezultat? Eu am experimentat două-

zeci de ani asupra mineralelor și tot n'am putut face, ceea ce d-ta ai făcut în câte-va luni” îl întrebă pe Pasteur un savant neamț, când marele bacteriolog — el avea numai douăzeci și cinci ani pe atunci — publică rezultatul faimoasei lui descoperiri asupra morfologiei minerale. Și Pasteur a răspuns colegului său german: — „O! n'aș fi avut vreme să ajung la acest adevăr numai prin experiență. Dar înainte de a experimenta, toată descoperirea era întruchipată în mine prin simpla mea imaginație. Mai întâi am inventat, și apoi am experimentat”.

Isvorul celor mai mari creațiuni ale omenirii este totuși intuiția, adică imaginațiunea creatoare.

Adrian Corbul

PROBLEME ECONOMICE

Proprietatea agrară de mijloc

În viața economică nu sunt legi imanente, nu sunt dogme immutabile, ci numai regule isvorite din omogenitatea de atitudini. Nu ideologia, crează situațiuni ci viața reală cu complexitatea ei de necesități. Ideile trebuie să-si aibă rădăcinile în realitățile sale. Trebuie să țâsnească cu putere elementară, din structura existentă a vieții social-economice.

În evoluția economică este un ritm, a cărui cadență trebuie prinsă de reformatori pentru a i-se conforma.

Ideologii noștri dela Alba-Iulia, oamenii politici de dincolo în momente de sângeros declin, promiteau, cu gesturi de mărinimie patriciană, pământ în numele unei echități sociale. Și unii și alții știau că trebuie să le cuiască o rană primejdios de alarmantă: lipsa de pământ a țărănimii noastre.

Țăranii cereau pământ. Exploatarea lor era numai o consecință a lipsei de pământ. Zădărnicierea împroprietăririi ar fi fost un act de o criminală imprudentă politică. În momente de crize insurmontabile un neam e dator să-și încerce salvarea, chiar și prin proprie vivisecțiune.

Împroprietăriră a fost un act de înaltă, de iluminată prudență politică și de cuminte încadrare în ritmul vremii. Pământul s'a dat, în loturi mici, în categorii de preferință. Un act echitabil din punct de vedere moral și național, dar greșit, irațional și anti-economic, din punct de vedere al utilității publice. O reformă nu se judecă numai în efectele sale emotive trecătoare și parțiale, ci în rezultatele

sale economice durabile și universale.

Reforma noastră agrară se pare că a avut în vedere numai mulcomirea de moment a masselor. Înaltele rezoane de ordin social-economic au rămas aproape în întregime. În afară de preocupările reformatorilor noștri agrari. Politicianismul ne-a dat o reformă politică, și nu una social-economică, cum ar fi trebuit.

O reformă bună trebuie să tindă, cu precizie și fermitate la înlăturarea calamităților prezente și la crearea și stabilirea de condiții prielnice pentru desvotarea viitoare.

Calamitatea proprietății noastre rurale era în moșiile parcelare, minuscule, și în moșiile mari, latifundiare. Prinsă între acestea două extreme, populația noastră rurală, mai ales în vechiul regat, tânjea strivită sub povara unui pauperism revoltător. Prin reforma agrară s'a înlăturat o calamitate: proprietatea mare. A rămas însă cealaltă proprietatea parcelară. Ba încă s'a mărit numărul moșiilor sub 5 jug. Adevărate loturi de foame. Pepiniere de incultură și pauperism.

Reforma agrară a mărit și mai mult numărul familiilor, pe cari moșia proprie nu le mai poate hrăni. S'a sporit armata de înfometați ai brazdei.

Proprietatea agrară are două pivoturi. În economia intensivă se razimă pe proprietatea mică, iar în cea extensivă pe proprietatea țărănească mijlocie.

Proprietatea mică, spre a fi viabilă și productivă, trebuie: 1) să aibă o întindere minimală de 10 hectare; 2) să fie lucrată rațional și inteziv și 3) să

se bucură, în ce privește produsele agricole de un regim protecționist.

Actuala noastră proprietate mică, pulverizată cum e, nu întrunește nici una din condițiile înșirate. Așa cum e, în structura ce o are, este un balast economic și o piedică anticulturalizatoare în viața satelor noastre.

În procesul de desintegrare economică viitorul e, fără îndoială, al proprietății mici intensive și cooperative. *)

Creditul rural și cooperarea agricolă la noi sunt inexistente. Între împrejurările date proprietatea parcelară este o calamitate pentru economia noastră națională, întrucât nu contribuie cu nimic la majorarea producției.

Nici cultivei, nici economiei naționale nu-i dă nici un aport. Ea leagă, ea ținutește cu belciug de fier pe țărănul nostru de pământ, fără să-i dea posibilitatea de-a se ridica din atmosfera grea a înculturii medievale a satelor noastre. Satele noastre cu aspectul lor de aziatică incurie edilitară și igienică, sunt produsul acestei nefericite proprietăți parcelare.

Și atunci salvarea satelor noastre nu poate veni decât dela o proprietate țărănească mijlocie.

Proprietatea mijlocie nu este idealul final în dezvoltarea vieții agrare. Este numai o etapă, un provizorat intermediar spre proprietatea mică.

Prin ea se va crea, în satele noastre, o clasă de țărani bine înstăriți. Ea ne va da o pătură de intelectuali rurali, cari vor fi promotorii civilizației satelor noastre. Pe țărănul intelectual, pe burghezul rural, nu ni-l poate da decât proprietatea mijlocie. Fără această burghezie rurală satele noastre sunt incapabile de progres economic și cultural. Ne-o dovedește aceasta aspectul de pronunțată cultură al sașilor dela noi. Satele săsești sunt tari prin proprietatea țărănească mijlocie. La ei proprietatea parcelară e aproape inexistentă.

Elementul nostru rural nu este stă-

pân peste nici unul dintre factorii, cari crează proprietatea mică, intensivă și cooperativă. Pe aceasta o găsim numai la sfârșitul unei îndelungate și conștiincios pregătite, evoluții agrare. Noi suntem abia la începutul acestei evoluții. Concurența liberă, limitată la minim și maxim de proprietate, va săvârși această reintegrare.

Sub directivarea cumințe a unei politici economice, intervenționiste și protecționiste, ni se va da proprietatea mijlocie de „exploatare“, pentru ca să trecem, prin ea mai târziu la proprietatea mică de „muncă“.

Deocamdată e de lipsă să creem în satele noastre un factor economic, care să le încopieie — și culturalicește și economicește — în circulația civilizatoare contemporană.

Proprietatea mijlocie e în consecință

o necesitate vitală națională. Crearea ei n'a preocupat, se pare intenționat pe reformatorii noștri agrari. Ea ar da, prin independența economică, o țărănime conștiincioasă, care ar fi un factor politic ponderabil. Politicianismul nostru, însă, are oroare față de o astfel de țărănime. N'o dorește. O evită, ba chiar împiedică formarea ei. Pauperismul rural și neobișnuita țărănului sunt pepiniera politicianismului nostru.

Din aceste motive actuala reformă agrară e insensibilă față de o problemă așa de vitală, cum este proprietatea mijlocie.

Concepțiile noi de desintegrare democratică în viața agrară, n'o admit. O admit însă, și o reclamă necesitățile reale ale actualei noastre structuri agrare economice.

P. SUCIU

Chestiunea Moșilor

Școală, cultură, biserică

Îngrijirea de cultura poporului prin instrucțiune nu are atâtea laturi specifice pentru împrejurările din munți, care să necesite un tratament deosebit de cel general. Să fie școală în fiecare sat, să nu lipsească nici unde învățătorul, care să aibă o indemnizație specială. Astfel va scădea procentul azi foarte ridicat al analfabeților. Având, în vedere, că în munți casele sunt resfirate de dealuri, unele 5—10 km. departe de școală, ar trebui înființate căminuri de iarnă pe lângă școli. Căci copiii de 7—14 ani în timp de ger și zăpadă mare altfel nu pot cerceta școala.

Dar existând căminuri, copiii ar veni cu merinde în traistă Lunea și s'ar întoarce numai Sâbăta, sau când au ceva nevoie. Căminele ar putea servi vara de grădini, unde să lase mamele copiii mici, sub supravegherea surorii de caritate, când părăsesc casa pentru lucrul câmpului.

Acest sistem ar fi favorabil și din punct de vedere al educației. Acasă părinții nu se prea ocupă de educațiunea copiilor; în cămin ar fi sub supravegherea continuă a învățătorului, ar avea lumină, lângă care să-și facă lecțiile.

Specialiștii ar trebui să se ocupe de chestiune și să aleagă între acest sistem și sistemul institutorului ambulant, după modelul norvegian. Cursuri pentru adulți încă ar fi trebuincioase.

S'a propus apoi, încă de către Comisariatul Munților Apuseni — înființat de către C. D. dar neînvestit cu nici un mijloc de realizare — în anul

1919, dezvoltarea școlii de sculptură de piatră din Zlatna, înființarea unei școli de industrie metalurgică la Vascau, a unei școli de pomărit și valorizarea fructelor la Brad.

Nu este încă nici un liceu, nici o școală comercială pe întreg teritoriul Munților Apuseni.

Propuneri concrete în ce privește instrucțiunea publică în Munți, nu fac încă. Rămâne să le facă, dacă vor afla necesar, specialiștii, la Congresul pentru stabilirea necesităților Munților Apuseni, pe care-l propun la finea acestui studiu sumar.

2. Asemenea-mi rezerv pentru acea ocaziune și eu, propunerile referitoare la chestiunile culturale, cari trebuie să se grupeză în jurul „Astrei“ (case culturale, muzee regionale, biblioteci comunale.)

Singura casă culturală în stadiul înființării este cea din Bucium.

Atunci va trebui să se desvolte pe larg și chestiunea așa de importantă în Munți, a cooperăției.

Un izvor nou de venit s'ar putea crea pentru populațiune prin exploatarea frumuseților naturale ale acestui ținut pitoresc.

S'ar putea încerca idea care era în stadiul realizării la izbucnirea revoluțiunii din anul 1918. Anume, regimul maghiar avea studii terminate și planurile fixate pentru înființarea pe lângă școlile din centre, a câte unui internat școlar pentru elevi, iar în vacanța mare — de hotel — pensiune pentru turiști și vizitatori, locuri climatice, cari de sigur s'ar prezenta în Munți, dacă ar avea asigurat oare-

*) Suntem de acord cu această părere a autorului, și mai adaogem că noui intervenții legislative în favoarea unei proprietăți mijlocii ar fi periculoase, căci ar demoraliza pe micii împroprietăriți cari sunt elemente destoinice. Drumul cel adevărat către o nouă proprietate agrară, nu poate fi decât o industrializare, motoculturalizare națională susținută prin asociațiuni agricole ce pot da o cultură intensivă, scoțând o capacitate maximă de producție spre binele întregului sat sau regiuni. Că proprietatea individuală fărâmițată, neajutorată, lipsită de unelte agricole, dă pauperismul zugrăvit în culori atât de negre, însă reale — este adevărat.

(N. R.)

care confort. Detunată, Cheia Remetu-lui, minele de aur în funcțiune, urmele romane, apoi Vidra cu casa și muzeul Avram Iancu, târgul de fete de pe muntele Găina, cataractul și Dealul Melcilor, ghețarul dela Scări-soara, etc., ar avea mai mulți vizitatori chiar și înainte de îmbunătățirea circulației.

Țin însă să zăbovesc puțin și aici la chestiunea bisericească.

Pot afirma, ca cunoscător în partea locului, că chestiunea bisericească se reduce la chestiunea preoților. Populațiunea Munților Apuseni este de fire bună, foarte evlavioasă. Dacă preotul e la culmea chemării, este imposibil să o îndepărteze cineva de credința strămoșască și să se întâmple incidente regretabile, ca cele din Albae la sărbătorile trecute ale sf. Paști. Însă în Munți nu se află preoți. Am fost deunăzi, informat, că din 40 comune, abia 17 au preoți. În majoritatea cazurilor rămân în Munți, numai preoți, cari sunt de origine din comuna ce o păstoresc și au acolo proprietăți. Acum încep a pleca și aceștia. Nu mai pot suporta greutățile pe cari le au, chiar în proporție cu colegii lor din alte regiuni ale Țării.

Intr'adevăr, în Munții Apuseni așa de izolați de circulația țării, scumpetea e mai excesivă decât oriunde. Preoții de obicei cu familie numeroasă, au enorme cheltuieli cu trimiterea copiilor la școli medii și superioare, pe care nu le-au decât la depărtări mari. Venituri stolare în Munți nu au. Dar mai ales nu au primit prin reforma agrară, fiind pământ disponibil, nici cele 32 jug. porțiuni canonice, ce constituie desavantajarea preoților din Munți față de cei din alte regiuni. Serviciul preotului dela munte e și mai greu, credincioșii-i sunt respirați la o distanță de 10—20 km.

Fără să mai intru în detalii și motivări cari ușor și le poate face oricine singur, sprijinesc întru toate dezideratele preoției din Munți, exprimate de atâtea ori, în urmă în Congresul ținut la 20 Aprilie a. c. la Sălcina. Sunt pe deplin de acord cu preoția de a susține că trebuie să fie asigurată materialmente, pentru a se putea dedica păstoriei, cu toată forța ei intelectuală și dragostea ei de poporul din sânul căreia a eșit, până sus la patriarh.

Numai așa o preoție, pusă la adăpost de grija zilei de mâine care o silește azi să-și caute și alte îndeletniciri, decât propagarea cu vorba și mai ales cu exemplul credinței creștine și dragostei de neam, poate îndeplini chemarea sa.

Iată dezideratele speciale ale preoției din Munți:

1. *Dreptul echivalent al porțiunei canonice, al ferdelei de bucate, etc. cari nu le are, să se dea preoției din Munți, salarul cu toate adaosele dublat.*

2. *Să li-se acorde preoților un adaos pentru ținerea unui cal, de care au neapărată nevoie, pentru a-și putea satisface îndatoririle duhovnicești în parohiile muntene, cari sunt situate în văi și dealuri, la depărtări până la 20 km. dela locuința preotului.*

3. *Să li-se pună preoților la dispozițiune, în mod gratuit, broșuri de propagandă, ziare, reviste, cu cari să poată lupta în contra curentelor cari minează credința strămoșască și ordinea socială în Stat.*

4. *Să fie organizat, cu sistem, ținutul Munților Apuseni în cele economice, legând brațele de lucru disponibile, de ținutul natal, spre a nu ajunge, luând bățul pribegiei, sub influențe străine și medii streine, de unde importează toate curentele veninoase în parohiile muntene.*

Îndeplinite fiind primele trei deziderate, cari sunt cu totul drepte, preoția va deveni cel mai prețios colaborator pentru înfăptuirea punctului patru.

Cunoscând spiritul nobil al preoției, în frunte cu P. S. Episcopul Nicolae al Clujului, suntem siguri de acest sprijin, care este dictat de inima lor, care bate pentru credincioșii, pe cari sunt chemați să-i păstorească.

Excepții abia sunt. Sfințiile lor vor ști în curând, nu numai să se roage pentru binele poporului, ci îl vor și conduce la bine.

Sănătatea publică, alimentația

O altă preocupare de înalt ordin social și național trebuie să fie sănătatea populațiunei din Munții Apuseni. Boalele sociale, alcoolismul ca și epidemiile, seceră aici victime peste măsură de multe. Anchetele sanitare întreprinse în trecutul apropiat și cele în curs au stabilit răul. Dar stăvilirea lui întârzie din lipsă de mijloace cu cari să fie combătut cu succes. În primul rând, lipsesc instituțiunile: spitalele, sanatoriile și mai ales, medici.

Dacă s'ar crea aceste instituțiuni, Munții Apuseni nu ar reda numai sănătatea fiilor săi, dar ar deveni locul unde să-și recâștige sănătatea foarte mulți suferinzi din toate părțile țării și chiar din străinătate. Referințele topografice și climaterice ale acestui ținut îl indică pentru înființarea în condițiunile cele mai favorabile a sanatoriilor de munte și declararea de stațiuni climaterice. Izvoarele minerale

vindecătoare, d. e. cele dela Vața — nu sunt îndeajuns de utilizate.

2. În strânsă legătură cu sănătatea publică stă alimentația populațiunei. Cum în Munți trebuie aduse aproape toate articolele alimentare de prima necesitate din ținuturile de ses mai productive, alimentele sunt totdeauna mai scumpe. Deja această împrejurare singură ar fi suficientă, ca pe lângă mizeriile de transport cari trebuie învinse pentru a străbate în Munți, să aducă după sine o alimentație insuficientă, neigienică.

Iniințarea cooperativelor, depozite de cereale, de unde să se poată aproviziona populațiunea fără a fi speculată, este o măsură ce trebuie luată de urgență posibilă.

Specialiștii vor afla, desigur, și vor prezenta la congres căile mai acomodate, pe cari trebuie venit în ajutorul populațiunii, pentru îmbunătățirea alimentației și a sănătății publice.

Căile de comunicație

Cel mai mare neajuns, care accentuează pe toate celelalte, este, fără îndoială, izolarea în care se află Munții Apuseni de restul țării. Conștiința acestui neajuns este adâncă până în cele mai adânci pături ale populațiunei. Intr'adevăr, căi de comunicație bune lipsesc aproape cu desăvârșire. Am arătat în alt loc, că cea mai apropiată linie ferată normală este d. e. de Abrud de 40, 65 și 100 km. (Brad, Alba-Iulia și Turda). Șoselele naționale pătrund abia trei. Dar și acestea sunt rău întreținute; mai ales acum după inundațiile din iarna trecută, aproape impracticabile. Unele drumuri se sfârșesc în cutare cătun, fără să aibă legătură cu vre'un alt drum, necum cu o șosea națională.

În acțiunea de îmbunătățire a traiului populațiunei din Munți va trebui deci să ocupe poate cel mai important loc, întocmirea și executarea unui plan bine chibzuit, asupra rezolvării chestiunei comunicațiunei. Pentru a deschide comerțului și industriei posibilitatea de a valoriza bogățiile de tot felul, cari zac azi neexploatare în Munți, trebuie, în lumea civilizată în care trăim, linii ferate. Păduri, fructe, vite, puterea motrică a râurilor, fier, cărbune, aur, argint, aramă, mercuriu, marmoră, azbest, asfalt: toate așteaptă punerea lor în valoare prin crearea de căi ferate în Munți. Până nu se soluționează chestiunea aceasta, locuitorii, în general, tot în mizerie vor rămânea. Alimentația tot numai prin acel mijloc se va asigura. Frumusețile naturale, atunci vor avea valoare, ridicarea nivelului cultural atunci se va înfăptui, când Munții vor avea circu-

lație dacă nu perfectă, cel puțin suportabilă.

Și până la luminarea de către specialiști a problemei circulației, localnicii reclamă măsuri imediate în aceste chestiuni urgente:

1. *Punerea șoselei naționale Câmpeni—Scărișoara în situațiunea de a fi practicabilă.*

2. *Să se construiască urgent drumul Teiuș—Mogoș, lucrare începută, însă întreruptă din cauze de formalități. Drumul Mogoș—Abrud să se declare șosea națională și să fie întreținută ca atare în condițiuni bune.*

3. *Să se subvenționeze toate comunele din Munți pentru repararea drumurilor și podurilor distruse de inundația din iarnă.*

4. *Să se construiască fără amânare liniile ferate Cluj—Câmpeni (deja în stadiu de realizare) apoi Zlatna—Abrud—Brad—Deva, cu linii normale, lucrări proiectate deja de peste 20 de ani. Să se studieze legarea prin linie ferată reqluată a Câmpenilor cu Vascău, a Teiușului cu Abrudul și transformarea în normală a liniei înguste Abrud—Turda.*

5. *Studiarea documentată a utilității de a se înființa unul sau două județe, cari să cuprindă teritoriul munților Apuseni, pentru a se putea lua măsuri de ridicare economică și socială ceea ce este imposibil să se facă în starea actuală, când teritoriul este împărțit în șase județe.*

Congresul Motilor.

După, sau chiar paralele cu chestiunile cari sunt de o importanță vitală pentru traiul populației din Munți, trebuie să ne ocupăm și de celelalte modalități și măsuri, prin cari am putea ajuta scopul principal: îmbunătățirea traiului Motilor.

Agricultura, (cânepă și in) pomicultura, albinăritul, pescuitul, vânătoarea, industria casnică, chestiunea muncitorească, crearea și încurajarea industriei (d. e. fabrică de chibrituri și de cutii) lupta contra alcoolismului, chestiunea creditului, și mai presus de toate cooperativele, propaganda culturală, un ziar al Munților, care să informeze presa și opinia publică, propagarea cunoștințelor profesionale, expozițiile, colonizările pe granițele țării, o lege, care să fixeze formele și designeze mijloacele materiale, etc. sunt toate de studiat, îndrumat și organizat. Școală normală, liceu militar, tribunal nu au Motii, decât la depărtări de sute de km. și căi fără tren.

Pentru a se putea împroprietări cel puțin câțiva nevoiași, ar trebui admis Motilor amatori să-și schimbe cu rezerve de ale Statului, dela șes, proprie-

tățile lor dela munte, în special ale celor cari nu locuiesc de fapt în Munte. Pe terenurile revenite pe calea aceasta Statului să se împroprietărească Motii.

Toate cele aici amintite, însă, ca și toate chestiunile descrise în lucrarea aceasta, pretind studiu și mijloace de realizare. Ideile cele mai bune, căile cele mai proprii pentru ajungerea scopului: cu un cuvânt luminarea problemei din toate multiplele ei laturi, de către oameni competenți și specialiști, s'ar putea cristaliza sistematic și folositor într'un congres, care ar trebui bine organizat.

Poate tot „Astra“ ar trebui să fie organizația, care ar fi mai competentă să ia în mână organizarea și pregătirea Congresului. Secțiunile, în legătură cu toate organizațiile profesionale: ingineri, medici, veterinari, agronomi, preoți, etc., camerele agricole și de industrie interesate, prefectii și parlamentarii județelor de munte, etc., ar urma să studieze și să facă propuneri concrete, motivate, referitoare la câte un capitol, care le este mai bine cunoscut, în care au mai multă competență. Toate propunerile și soluțiunile s'ar propune numai după ascultarea și celor nemijlocit interesați. Ascultarea se poate face sau anterior în decursul anchetei care premerge studiul, sau cel puțin în secție. Toate departamentele ministeriale interesate ar trebui să trimită reprezentanți pentru ca d-nii miniștri să poată fi bine informați. Obiectul discuțiilor va trebui să fie starea economică-socială, culturală cu considerare la toate ramurile ei, în cari se constată nevoia de organizare, îndrumare și ajutorare, pentru a putea ajunge ținta de a îmbunătăți traiul populației eroice, care locuiește aici Munții dela zămisirea poporului român. Studiile vor fi motivarea scurtelor propuneri concrete, realizabile, practice, cu cari se va termina fiecare expunere de specialitate.

Toți suntem desigur, în clar asupra faptului, că congresul preconizat nu va însemna imediata schimbare spre bine a împrejurărilor de trai din Munți.

Dar oamenii cu dragoste de cauză, — cari înțeleg obligațiunea morală pe care o are țara față de Motii — vor arăta mijloacele și instituțiunile prin cari se poate ajunge scopul. Realizarea lor depinde apoi de vrednicia Motilor, cari vor ști să urmeze sfaturile și de înțelegerea guvernelor noastre cari sunt legate de această chestiune prin atâtea promisiuni și chiar prin promisiunile repetite și publice ale M. S. Regelui.

Planurile cari se vor cristaliza din Congres vor afla nu numai apreciere,

dar în marginile posibilităților și întrupare sub acest guvern și sub cele viitoare. Nevoile sunt multilaterale, multiple trebuie să fie și măsurile de asanare.

În acest studiu m'am restrâns mai cu seamă la arătarea problemelor indicând câteva, cari nu mai pot suferi amânare. Complexul problemei de îmbunătățire a traiului populației din Munții Apuseni reclamă studiu pentru a se pregăti un program sistematic. Programul acesta este cu mult mai larg, realizarea pretinde multă muncă, bunăvoință și pricepere. Mai este nevoie de timp și mai ales de bani. În raport cu aceste mijloace și cu considerarea la împrejurările și necesitățile locale se poate ajuta treptat, cu muncă consecventă și constientă. Având la dispoziție d. e. mijloace în măsura în cari au fost la îndemâna „Expositurei secuiești“ de pe vremuri, în 10-15 ani situația Munților Apuseni s'ar putea îmbunătăți în așa măsură că nu s'ar mai recunoaște nici urmele mizeriei de azi.

Am spus-o totdeauna și de încheiere repet și aici, că Motii se simt umiliți când li-se dă gratuit ca milă niște vagoane de porumb ori altceva asemănător. Ei nu cersesc. Motii solicită de la conducătorii țării — cu tot dreptul — ocaziune de muncă cinstită, productivă, posibilitatea de a-și dezvolta energia, bratele lor vânjoase prin valorizarea pădurilor, a bogățiilor subsolului, creșterii vitelor și prin toate celelalte îndeletniciri pe cari le admite natura în acel colț de pământ românesc, udat de atâtea ori cu sângele lor.

Să li-se dea pășuni, păduri și mine ca să le muncească cu hărnicia lor proverbială și să se deschidă căi de comunicație pentru ca să poată valoriza produsul sudorii lor, să se înființeze instituțiuni pentru sănătatea lor trupească și sufletească.

Dumnezeu să ajute Motilor, ca țara să aibă totdeauna conducători luminați, înțelegători ai intereselor superioare.

Dr. E. Dandea

Au apărut la Cartea Românească:

Din războiul de reîntregire. Note și impresii din campania 1916—1918 de Hođo-roabă V. N. Preot, fost confesor militar. Premiata de Academia Română și de Societatea Scriitorilor români. Prețul 65 lei.

A. Volanschi farmacist. Cunoștințe folositoare Seria D. No. 45 „Buruieni de leac“, cu ilustrațiuni. Prețul 4 lei.

D. Karnabatt. Biblioteca Minerva Nr. 116. Honoré de Balzac: Amorul mascal sau Nesocotință și Fericire cu o întroducere. Prețul 6 lei.

Societățile caritative ale României

— Crucea Roșie Română. —

Conferințele însoțite uneori de demonstrațiuni practice, varsă cu adevărată risipă sfaturi și indică mijloacele de apărare contra boalelor. Recunoaștem, că societățile caritative sau inițiativele particulare după nevoie, lipsite de mijloace nu pot face mai mult. Ele prin sacrificiul membrilor aduc maximum de contribuție, fără totuș să se poată întreprinde vre-o măsură decisivă. De ce nu sunt mijloace? Când la fiecare pas se face apel la obolul public, și se aude: „dați pentru nevoile populației suferinde“, ne-am obișnuit a ne face adesea surzi și indiferenți față de cererile cari ni se adresează. Natural, lipsa de încurajare duce la desființarea societăților de binefacere și adesea ele nu mai promovează un cult, pe care îl susțin cu vorba, fără să ajungă în situația de a interveni cu fapta.

Avem admirație față de societățile de caritate născute din inițiative particulare și mărturisim că tocmai îndrăzneala cu care aceste se avântă la lucru, chiar fără încurajarea mulțimei ne îndeamnă să facem propuneri.

Un însemnat aport la combaterea sifilisului aduce „Societatea Națională de Cruce Roșie a României“. Această societate născută din nevoile mulțimei năpăstuite și pentru ajutorarea tuturor suferinzilor atât în războiu cât și în timp de pace, prin însuș scopul ei uman și creștinesc pe care îl propagă a cucerit imitatori pe întreg globul pământului. La noi „S. C. R.“ este destul de veche și măsura mijloacelor a alinat multe suferințe și a îndreptat multe neajunsuri. Puse sub ocrotirea și înaltul patronaj al M. S. Reginei se bucură ca toate operele prezidate de M. S. Regina — de largi simpatii.

Din dările de seamă și din publicațiunile pe cari le avem la îndemână se lămurește că S. N. C. R. R., pentru vreme de pace și-a îndreptat munca sa la stărpirea boalelor și în special a sifilisului. În acest scop, în fiecare an, organizează echipe de cei atinși de sifilis și îi iau sub tratament. În anul 1921 vedem două echipe, în 1922 nici o echipă, în 1923 sunt 10, iar în 1924 numărul echipelor scade la 7. Motivele reducerii echipelor nu ni se spun, însă bănuim că este lipsa de fonduri. Statisticile publicate dovedesc în modul cel mai categoric, că populațiunea Moldovei, Munteniei și Olteniei geme sub povara boalelor. Nu vom discuta rezultatele atinse cari ne sunt foarte pre-

țioase pentru a ne susține părerile; credem însă că ele influențează numai într'o înfimă măsură sănătatea populației. Echipele medicale cari la fața locului constată și tratează boalele sunt desigur practice și ca atare indicate în asemenea cazuri. Inșă într'un an trimițând echipe pe timp de câte 4 luni, iar la anul deplasându-le în alte localități tot pentru 4 luni, activitatea lor de obicei se reduce la o cheltuială de energie inutilă. Sifilisul, nu se poate vindeca decât după un tratament de peste 3 ani și în acest caz tratamentul aplicat 4 luni nu-l ameliorează, ci din contră îl trezește la activitate și-l pregătește la rezistență. Conducătorii Crucii Roșii a României își dau seamă de acest fapt și ar fi fericiți să poată susține echipele medicale timpul cât se cere până la completă vindecare. Din activitatea societății se desprinde, cu lux de dovezi, că conducătorii societății își dau silința să aducă populației suferinde un ajutor real și rămânem neclintii în credința, că atunci când acești conducători vor dispune de mijloace nu-și vor precupeți oboseala de a organiza adevărata cruciadă pentru desființarea sifilisului.

Societatea pentru ocrotirea copiilor „Principele Mircea“ prin dispensariile de sugaci năzuiește să micșoreze numărul sifiliticilor. Medicii dispensariilor tratează copiii, dar în acelaș timp aplică tratamente și părinților. Se știe doar că mortalitatea copiilor și a avorturilor sunt provocate în mare măsură de sifilis.

În unele centre ale țării mai întâlnim ambulateoare înființate și susținute de particulari, cari aplică tratamente gratuite bolnavilor. Asemenea contribuții sunt demne de cea mai mare admirație.

De curând cea mai veche instituție de cultură din Transilvania „Astra“, pare a se fi hotărât să-și întindă activitatea și în domeniul acesta. În cadrele obișnuitelor conferințe populare conducătorii „Astrei“ sunt hotărâți a desvălui populației pericolul sifilisului și a contribui la vindecarea lui.

Suntem până aci pe deplin încredințați că, publicul cunoscător al problemei sprijinește măsurile de combatere a sifilisului și că o îndrumare unitară ar fi suficientă pentru ca să se poată pune în aplicare un sistem practic care să garanteze atingerea scopului urmărit.

Societatea Națională de Cruce Roșie

a României are un program, care cuprinde ajutorarea tuturor acelor suferinzi, fără deosebire de rasă, naționalitate sau religie. Ea este gata să întindă ajutor unui creștin apăsător de nevoile zilnice și în acelaș timp să servească pe ovreul în mizerie sau nepuință; pentru ea originea oamenilor este indiferentă.

Cultul propagat de Crucea Roșie se întemeiază pe iubirea de-apropelui și pentru ajungerea acestui scop membrii nu se dau îndărăt dela nici un sacrificiu. I-am văzut în războiul mondial, în ploaia de gloanțe, pansând ranele nenorociților și i-am întâlnit în spitalele de boale contagioase, îngrijind bolnavii și acest devotament pentru alinarea suferințelor deapropelui membrii Crucii Roșii l-au plătit adesea-orii cu viața lor. Activitatea Crucii Roșii din timpul războiului a tras o brazdă adâncă în conștiința omenirii și s'a făcut indispensabilă pentru asemenea vremuri. Nici prizonierii aflați în țările străine sau spitalele dușmane nu se pot lipsi de ajutorul Crucii Roșii, care în cel mai rău caz le înlesnește măcar corespondarea cu cei de acasă.

Oricât de diferite și de multe sunt suferințele omenesti și oricât de risipitoare sacrificii ar fi gata să facă Crucea Roșie trebuie să accentuăm, că ajutoarele pe cari le acordă sunt în funcțiune de încurajarea pe care i-o dă societatea omenească. Crucea Roșie în activitatea ei este limitată la venitele și fondurile proprii. Ea numai în limita acestora își poate realiza intențiile, numai în cadrul acestora poate lucra și poate interveni.

Astfel, atunci când în fiecare an, vedem echipe medicale trimise în mijlocul populației cu un personal costisitor și cu medicamente de a căror valoare chiar bugetul statului s'ar resimți, când vedem ajutoarele date celor în mizerie și mai adăugăm propaganda costisitoare pentru diminuarea tuberculoșilor, precum și ajutorul direct dat acestei propagande, prin trimiterea copiilor în stațiuni dătătoare de viață, trebuie să constatăm, că această societate și-a făcut datorica cu prisosință. Din un milion și câteva sute mii lei adunați în cursul unui an, din donațiunile și ofrandele benevole oferite de public nu se poate face mai mult; cu mijloace limitate s'a realizat maximum de acțiune posibilă.

Matei Cosma

BIBLIOGRAFIE

- Dr. N. Căliman. „Cum să ne apărăm sănătatea“ Ediția II. Prețul 30 lei.
Ionel Teodoreanu: La Medeleni Roman Hotarul nestatornic Prețul 75 lei.

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE

Turnee artistice

Ca în fiecare an, după închiderea stagiunii, Teatrul nostru pune și de astădată umărul la ridicarea spre culmile artei a societății românești din orașele de provincie ale Ardealului.

De astă-dată însă un oraș — și nu dintre cele mari — a făcut un gest care este demn de remarcat pentru a fi urmat și de altele. Primăria orașului Petroșeni a invitat pe actorii noștri pentru o serie de reprezentații în acel colț uvrier de țară. Teatrul s'a grăbit să satisfacă această neașteptată dorință și intelectualii și muncitorii au putut gusta un mic repertoriu cu pricepere alcătuit din piese clasice și moderne, presărate cu câte o comedioară pentru descreștit frunțile acelea încruntate de oameni ai fabricelor. Intelectualitatea orașului n'a uitat să aducă omagii sărbătorești omului a cărui nume va rămănea în frunte de capitol în Istoria Teatrului din Ardeal, care va trebui să se scrie odată — lui Zaharia Bărsan, din prilejul jubileului unui sfert de veac de actor. Au fost flori, daruri și discursuri — cărora sărbătoritul le-a răspuns înălăcrămat că fapta lui într-adevăr eroică stărnește o atât de caldă recunoștință și'n acel colț îndepărtat de românism.

Urmărim cu un viu interes eforturile culturale pe cari le face, cu o stăruință demnă de pildă, o mână de intelectuali din Petroșeni. Astra își are acolo unul dintre cele mai harnice și mai bine organizate despărțăminte; „Gazeta Jiuului“ ne aduce aproape săptămânal vestea sărbătorilor culturale, la cari intelectualitatea de acolo invită muncitorimea. Intr'un articol publicat în iarna trecută în coloanele acestei reviste se vorbea — ca de o utopie pentru noi — de un al treilea opt, care ar avea menirea să inobileze prin educație culturală și artistică muncitorimea noastră, care acum se înfiripă; să o scape de apele amenințătoare ale unei internaționalism amorf, captând-o în alvia culturii noastre naționale. Se pare că cei o mână de intelectuali dintr'unul dintre cele mai industriale centre ale noastre au înțeles acest mare postulat social și încearcă să-l satisfacă pe toate căile posibile. Șezătorile culturale și ciclul de reprezentații ale Naționalului din Cluj sunt dovezi îndeajuns de elocvente în această privință.

Un alt grup de actori în frunte cu d-na Olimpia Bărsan, își continuă un adevărat drum de triumf prin orașele ardelenene cu una dintre piesele cari „au făcut serie“ la Cluj: „Antonia“ lui Lengyel Menyhért. Îndeosebi orașele cu majoritatea populației maghiară sărbătorească pe actorii noștri, cari au prins atât de bine nervul intim al unei piese caracteristice ungurești. Ploaie de flori peste capetele interpreților; articolele elegii în ziarele minoritare, cu veșnicul refren al înfrățirii româno-maghiare prin artă.

Nu ne îndoim de bunele intenții ale celor ce-au organizat acest turneu, nu suntem însă tot atât de optimiști în privința rezultatelor lui. — Direcțiunea Teatrului nostru uită un fapt de o capitală importanță pentru rosturile aceluia templu de artă, aci, în inima Ardealului. — În cele mai multe dintre orașele ardelenesti abia acum se înfiripă o societate românească demnă de numele ei. În multe dintre aceste orașe aproape nici nu există o viață spirituală românească; cele câteva sute de români n'au venit încă în atingere cu cultura românească în liniile ei largi, pătrunzându-se de ea și câștigându-și un orgoliu național în înțelesul bun al cuvântului. Dimpotrivă: intensitatea spirituală a minoritarilor îi ține încă în cleștele ei hrănindu-le acel ignorant dispreț față de cultura noastră națională. Acest dispreț e hrănit uneori chiar de neglijența noastră. Le dăm o artă de o calitate evident inferioară și nu facem, în același timp, nici o efortare pentru pătrunderea cărții românești acolo. (D. Sextil Pușcariu se îngrozea, la o ședință a Astei, de cât de puțin se citește în Ardeal). Orice efortare a noastră trebuie să contribuie la săltarea acelei societăți cu un pas mai departe spre miezul culturii românești. „Antonia“ numai aceasta n'o face. Dimpotrivă: întărește vechiul spirit de admirație, hrănind orgoliul „celorlalți“. Nu suntem împotriva „Antonieii“; dimpotrivă ne-am arătat admirația noastră pentru această piesă. Dar pentruce numai „Antonia“ și nu și „Scrisoarea pierdută“ sau „Patima roșie“, de pildă; pentruce nu: „audiatur et altera pars“?

Cu mai multă demnitate și șanse de „înfrățire“ lucră Opera la Arad. Gazetele ne vorbesc de săli arhipline și de o unanimă admirație. După Arad

sperăm să urmeze, la anul, Timișoara, apoi Oradia-Mare, Sibiu, etc. E cea mai remarcabilă faptă artistică pe care o poate face Ardealul, pentru el, fără jertfe prea mari.

Cărți, reviste, ziare,

Convorbiri literare (Aprilie.) —

D. dr. V. Braniste continuă cu publicarea documentelor, cu totul necunoscute, privitoare la viața lui Eminescu, care mai cuprinde încă destule taine. Tot tainele — de astă-dată ale operii marelui poet, încearcă să le descifreze și d. C. Caracostea în: „Isvoarele poeziei Luceafărului“. D-sa combate studiul d-lui G. Bogdan-Duică despre aceeași poezie. Așteptăm continuarea pentru a ne convinge. Un omagiu cam târziu — mai ales din partea „Convorbirilor Literare“ — dar totuși bine venit, aduce „Istoriei contemporane“ a lui Titu Maiorescu, d. N. Petrescu, la „Cronica politică“ („O lecție de probitate politică“). Cităm un pasaj din această marginală, demn de a rascoli puțin conștiința conducătorilor vieții noastre politice: „Cine citește „Introducerile“ lui Maiorescu trebuie să simtă morala care se desprinde din expunerea vieții noastre politice în lumina intereselor naționale de Stat. Dacă a face politică în înțelesul social este o datorie cetățenească, a o practica ca mijloc pentru ajungerea unor scopuri meschine este o crimă. În împrejurările educației insuficiente a masselor la noi o asemenea crimă este nu numai posibilă, ci și îngăduită să se întâmple fără nici-o urmare pentru cel care-o comite. Că politicieni sunt produsul societății noastre, nimeni nu o poate nega. Dar pentru perpetuarea unei asemenea scuze se cere o totală lipsă a simțământului de răspundere... Reforma unei regenerări trebuie să pornească dela cei cari au însărcinarea să guverneze, iar nu dela popor. Inceputul unei transformări trebuie să ia naștere acolo unde și posibilitatea de mișcare, inițiativă și răspundere este mai mare“.

CONCERTE

Producția Conservatorului

A șasea producție din acest an a Conservatorului de Muzică și Artă Dramatică, ținută în ziua de 30 Maiu, a fost un examen public de succes, potrivit pentru sfârșitul anului, deși numai pentru o parte dintre multele specialități ale acestei școli.

Precădere a avut de astă dată pianul, care a ocupat jumătate din program. Dacă în partea întâia a programului am putut aprecia numai sărguința școlărească a debutanților, două eleve mai tinere, din anii II și III (d-ra P. Nicolescu cu Suita XIV în sol major a lui Haendel și d-ra M. Sabo cu Warum? și Aufschwung de Schumann),

În partea a doua am urmărit cu atenție încordată manifestarea unor talente personale la d-soarele M. Ghiulea și Viorică Stroia, amândouă cunoscute acum publicului Clujan dela atâtea producții la cari au participat. D-ra Ghiulea a executat cu virtuozitate Toccata și fuga în re minor a lui Bach, care pretinde o mână încordată și o iscusință specială pentru a fi bine executată. D-ra V. Stroia deasemenea a avut un greu punct de încercare în concertul în do minor al lui Beethoven, pe care l-a trecut cu o dibăcie rară. A fost o demnă parteneră a profesoarei sale, d-ra A. Voileanu, în acest concert pentru două pianе.

Apoi două puncte de muzică vocală: d-ra E. Breban, care a cântat o arie din „Samson și Dalila“ de Saint-Saens cu o frumoasă și masivă voce de contraalt, vădînd școala d-nei Lia Pop, și un duet din

opera Lakmé de Dlibes executat cu multă finețe în nuanțare de d-soarele S. Săcoșianu și U. Bănescu, cari amândouă au voce promițătoare.

Secția de artă dramatică a fost mai puțin reprezentată. Dar în cele două puncte ale ei am putut aprecia două talente manifeste. D-ra M. Zaharia, cu un puternic talent dramatic, pe care l-am remarcat dela întâia producție a acestui an, a redat reușit nuanțele de sentiment din „Dreptate“ de Steuermann. Iar d-ra E. Munteanu a avut o prezentare admirabilă în scenele din „Nebuniile amorului“ de Regnard. D-sa are vervă și dicțiune aleasă, comportare firească la rol și o deplină siguranță asupra mijloacelor sale artistice, ceea ce-i lipsește d-rei F. Pipoș. Numai suficient d. I. Fărăianu, al treilea părtaș la scenele din Regnard.

tea sa multilaterală. În alte țări deja de mult radiofonia a început să fie pusă în serviciul propagandei — de diferite genuri — și turnul Eiffel din Paris — celebrul turn adeseori a servit și servește ca loc de transmisiune pentru conferințele cu subiect medical, igienic și medico-social ce se țin de diferite somități ale științei franceze. Multe urechi au beneficiat de învățăturile transmise pe întregul glob de undele miraculoase lansate depe înălțimea monumentalei Capodopere arhitectonice dela Paris și mult folos va mai putea aduce radiofonia pusă în serviciul oricărei cauze generoase.

Reglementarea prostituției

Consecințele ei binefăcătoare sunt reducerea morbidității veneriene. Se impune mai ales în orașele mari și oriunde difuziunea boalelor venerice ia un mers alarmant. Desigur că Bucureștii ar avea mult de folosit depe urma acestei reglementări. Dată fiind situația penibilă în care se află Capitala din punctul de vedere al morbidității veneriene sunt sigur că măsurile ce urmează să se ia nu pot fi primite decât cu bucurie.

Dr. Aurel Voina

CRONICA MEDICO-SOCIALĂ

Pentru tuberculoși

Rusaliiile sunt sărbătorile alese de Regina Maria în folosul tuberculoșilor. În zilele de Rusalii inimi caritabile chetând în tot cuprinsul țării fac apel la milostenia creștinească a populației, invitând-o să-și dea obolul pentru mulțimea anonimă a suferinzilor, cari se sting în ghiarele necruțătoarei boale. În noianul de chete cu scopuri diverse, cheta pentru tuberculoși are intențiile cele mai umanitare și deși Rusaliiile au trecut, cuvintele din „Chemarea pentru tuberculoși“ ale Suveranilor pot servi ca un perpetuu îndemn de ajutor: „Voi cari sunteți sănătoși gândiți-vă la cei cari suferă. Dați pentru dănsii, dați din adâncul inimii! Nici un dar nu e prea mic, prea neînsemnat, fiecare firmă e primită cu bucurie. Binecuvântarea lui Dumnezeu, a Mea și a miilor de suferinzi va fi cu voi. Dumnezeu vă va răsplăti în ceea ce aveți mai scump.“ Cuvinte regale pe cari ar trebui să ni le imprimăm adânc în gândurile și în intențiunile noastre.

O alarmă temeinică

„Curierul sanitar“, organul de apărare al moșșilor și agenților sanitari publică un articol asupra căruia suntem datori să ne oprim. E vorba de îngrijorătoarea situație demografică din anumite regiuni ale țării noastre, unde numărul redus de nașteri este de așa natură, încât cu drept cuvânt ne pune pe gânduri. Este știut, că poporul românesc se bucură de o reputație excelentă în ceea ce privește natalitatea. În genere se poate spune, că într'un an la o mie de locuitori sunt 40 de nașteri, deci 4% procent satisfăcător, din care rămâne un excedent convenabil, dacă scădem mortalitatea. Dar în unele provincii — cum este de pildă Banatul — natalitatea este cu mult mai mică decât media românească. Așa de pildă la Lugoj s'au născut în 1925 numai 402 copii înloc de 1200 cât ar fi trebuit să se nască proporțional cu restul țării. În satul Chizetău deficitul este și mai alarmant pen-

trucă numărul nașterilor a fost de 7 ori mai mic decât ar fi trebuit să fie (16 în loc de 120). În Timiș Torontal și Arad situația nu este mai trandafirică. Ne aflăm în fața unei stări de lucruri cu adevărat alarmante. Fertilitatea noastră caracteristică trece printr'o criză amenințătoare. Dacă nu va interveni un duh nou mai binefăcător ne vom stinge văzând cu ochii. Sterilitatea aceasta voluntară este un pronostic foarte nefast pentru perspectivele unei națiuni. Și ce este mai trist, e că în această materie măsurile legislative sunt aproape neputincioase. E nevoie să apelăm la alți factori și în primul rând la sentimentul național, isvorit din interesul pentru viitorimea neamului nostru. Iar ca un avertisment pentru viitor să nu uităm a învăța pe cei mici să prețuiască rostul vieții ca principal resort al ființării unui popor.

Expoziții de copii

În aceeaș ordine de idei și pentru a trezi o emulație vie între părinți, aranjarea de expoziții pentru copii ar trebui să formeze una dintre principalele preocupări ale conducătorilor satelor noastre, depozitarea energiilor latente dar spornice ale neamului. Premiera și înzestrarea copiilor sănătoși și robuști ar servi ca puternic îndemn pentru mame, să-și îngrijească odraslele cu mai multă tragere de inimă și din chivernisirea aceasta interesată a capitalului uman ar folosi și familia și colectivitatea. Înainte cu 10—15 ani „Asociațiunea“ organiza — ni se pare — astfel de expozițiuni. Desigur că inițiativa pornise dintr'o necesitate, care astăzi este cel puțin așa de mare ca atunci.

Radiofonia în folosul igienii

Științele se ajută reciproc și din colaborarea lor se urzesc destinele celor în slujba cărora sunt puse roadele progresului. În șirul nenumăratelor creațiuni recente ale spiritului omenesc radiofonia se afirmă ca un produs genial prin utilita-

Presă și poșta aeriană

Cea dintăiu calitate ce trebuie să aibă o presă cotidiană bună e iușeala cu care știe să aducă știrile și faptele zilnice din toată lumea de interes general. Mijloacele de care se folosește presa pentru atingerea acestui scop sunt de două feluri. Unele care mijlocesc strângerea informațiunilor în redacția ziarului și altele care servesc la răspândirea ziarului tipărit. Presa a căutat să se folosească de toate îndată ce a fost dată posibilitatea. Telegraful, telefonul și mai recent telegrafia fără fir și radiofonia au fost puse în serviciul presei și astfel s'a ajuns ca în 24 de ore să se știe prețutindeni ce s'a întâmplat nu numai în continentul nostru ci și în celelalte. Trenul a înlesnit apoi răspândirea repede a ziarelor. Acum și trenurile ni se par prea încete și aeroplanurile au început să le ia locul. În statele de vest multe ziare se trimit azi abonaților și cetitorilor cu poșta aeriană, ceea ce însemnează o reducere de timp foarte însemnată. La câteva ceasuri după apariție, marile cotidiene din Paris, Berlin sau Londra sunt cetite în toate orașele din provincie. E un record acesta, care va avea o mare influință asupra dezvoltării viitoare a presei. În direcția aceasta lucrează cu cunoscuta lor asiduitate inginerii germani.

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMĂNALE

O pildă pentru început

O broșură, modestă la înfățișare, cu un titlu pentru înțelesul celor mulți, a trecut neobservată printre noi. Între filele ei modeste se desfășoară în graiu cald și înflorit, dar potrivit pentru mintea tuturor, istoria vieții unui om. E vorba de „Istoria vieții lui Vasile Alecsandri” scrisă de subtilul stilist cu suflet de poet George Vâlsan și apărută în biblioteca populară a Astei. Viața poetului care a împins, cel puțin cu o jumătate de veac, sufletul nației înainte, bate astfel la poarta sufletului celor mulți, cerându-și locul care i se cuvine. Faptele omului sunt descifrate cu toată semnificația lor adâncă, iar opera e arătată ca o floare a acestora.

Pe piața literară a Europei au apărut, ca ultimă noutate, românele biografice. Iată cum printr-o fericită coincidență ne-avem și noi romamul nostru biografic — si licet parva cum magnis componere — pe care un scriitor iscusit îl oferă ca o pâine caldă pentru sufletul mulțimii.

Dar opera d-lui Vâlsan trebuie să fie o mare pildă de început. Prea puțin se împărtășește nația dela masa cea mare a culturii; prea puțin ne îngrijim ca opere cari s'au statornicit în Pantheonul nostru cultural să fie coborâte înaintea ochilor celor mulți pentru a se încanta și a-și lărgi sufletul în apropierea lor. Nația nu-și înțelege luminile culmilor, iar noi prea puțin ne trudim să le tâlmăcim. Numai atunci când apa vie a culturii se va strecura prin toate straturile solului național flora se va întinde plină de sănătate, pe întregă suprafața lui.

Înapoia lui Alecsandri sunt încă mulți cari își cer dreptul la intrare în conștiința celor mulți. Să nu întârziem cu tâlmăcirea lor; ne îndeplinim o recunoștință față de ei și o tardivă datorie față de cei, la cari ei s'au gândit, poate mai mult decât noi.

Horia Trandafir

Renașterea democrației poloneze. — Mareșalul Pilsudski nu se aseamănă dictatorilor în genul lui Mussolini, Primo de Rivera ori Pangalos cari au dat lupta contra democrației, ci — cum s'a arătat în n-rul nostru trecut — el a dat lovitură de Stat în favoarea democrației. Ales președinte al republicii poloneze, Pilsudski și-a declinat această sarcină, acceptată de un eminent economist și mare democrat Moscinski. Pricceperea economică a lui Moscinski aliată cu virtutea militară a lui Pilsudski, vor pune acum bazele unei democrații reale în țara mâncată până la

os de corupție și certuri personale omi-noase. O bucurie pentru democrații tuturor țărilor.

O brează nouă în Basarabia. — Din Chișinăul Basarabiei ne revine acum cel dintâi număr al „României Nouă” renăscută în țară liberă, sub direcția aceluiaș intelectual ardelean care a făcut să apară această gazetă în timpul pribegiei d. Onisifor Ghibu. Vedem cu plăcere că „România Nouă” întrunește colaborarea cărturarilor basarabeni fără distincție politică și că este un puternic organ al Astei basarabene, încheiate model în secții științifice. România Nouă ne mai anunță, că Astra basarabeană editează vechea foaie a d-lui Pan Halippa „Cuvântul Moldovenesc” pe înțelesul populației basarabene și cu caractere cirilice rusești, apărând odată la săptămână. D. Ghibu este un eminent organizator și o mare putere de muncă. Nu ne-am mira, dacă ne-am trezi într-o bună zi că Astra basarabeană este mai laborioasă, decât mama ei din Ardeal... „România Nouă” face bună impresie: îi dorim izbândă deplină și putere să se mențină până în sfârșit pe linia aceasta strict culturală, nelăsându-se aservită de nici un partid politic sau de guvern. Astfel „R. N.” va putea însemna într'adevăr o „brează nouă”, cum se spune în primul articol.

Serbările socolilor. — De luni de zile urmează cu febrilitate pregătirile Cehoslovaciei pentru a se asigura deplin succes marilor serbări ale societăților de gimnastică socoliste. Serbările vor dura lunile Iunie și Iulie aproape complete. Trenuri întregi de societăți de gimnastică streine pleacă din toate țările lumii către Cehoslovacia. Ca să se facă o idee de amploarea acestor serbări, este suficient să arătăm, că 15.000 de elevi ai școlilor secundare din Cehoslovacia participă la exerciții. Numeroase publicații oficiale informează streinătatea despre istoricul organizațiilor socoliste, cari în afară de rolul lor de a desvolta vigoarea fizică a poporului ceh, mai dețineau și o însemnată importanță culturală și chiar politică sub regimul austriac. Se pare, că astăzi nu se dă decât un caracter strict profesional-gimnastic acestor organizații.

Sfârșitul lui Abd el Krim. — Franța a isprăvit triumfătoare un al doilea războiu, cel contra rifașilor conduși de rebelul Abd el Krim. Pentru prestigiul său mondial Franța nu voia să se lasă despoiată de Maroc, de care o lea-

gă mari interese economice. Puternica republică franceză nu s'a dat îndărăt dela nici o jertfă, nici chiar într-o vreme de derută a valutei sale, pentru a-și salva nimbul său. Capitulara lui el Krim îi cruță multe resurse de bani și oameni. Viteazul Abd el Krim credea, că poate agita întregul mohamedanism pentru steagul său de independență. Norocul l-a părăsit și acum plătește cu surghiunul îndrăzneala sa ce pusese în uimire o lume întreagă.

Iarăș scumpete. — Cât de derăpănată este piața noastră o dovedește ciudatul fenomen că indexul de scumpete înregistrează noi urcări într-o vreme, când suntem în plină abondanță, în ajutorul unei recolte splendide și într-o fază de creștere rapidă a leului. Tipografiile măresc acum cu 11 la sută prețurile, ceea ce constituie o apăsare nouă pentru biata noastră presă. Avem o piață bolnavă și absurdă.

Un eveniment ziaristic de seamă a avut loc în zilele de Rusalii la Praga. Toate asociațiile de presă ale republicii s'au contopit într-o mare reuniune ziaristică ce și-a dat un statut nou pentru a favoriza deslegarea fericită a problemelor strict profesionale, îndeosebi a problemei asigurării sociale a ziaristului. Președinte a fost reales d. George Pichl. Din noul sindicat fac parte ziaristi de toate culorile politice, dela extrema dreaptă până la extrema stângă. Președintele Masaryk a avut cu acest prilej o recepție, întretinându-se în mod foarte intim cu profesioniștii condeiului din care a făcut dealtfel parte și el. Intemeierea sindicatului unic al ziaristilor cehoslovaci a găsit un frumos ecou în lumea presei din toate țările.

Pentru cunoașterea țărilor învecinate va fi un prilej binevenit excursia ziaristilor români în Iugoslavia timp de două săptămâni în luna August. Facilitarea pătrunderii tot mai dese a ziaristilor dintr-o țară într'alta va da rezultate îmbucurătoare, creindu-se punți de trecere dela sufletul unui popor la sufletul celuilalt. Legăm bune nădejdi și de noua excursie.

BIBLIOGRAFIE

Radu Dragnea: „Mihail Cogălniceanu”, ed. II. București, tipografiile Române Unite Lei 80.

A. Cotruș: În robia lor (versuri), lei 100 Arad.

Ion Clopoțel: Două săptămâni în Cehoslovacia. Ed. „Societatea de mâine”. Lei 50.

SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ-FINANCIARĂ

Bătălia pe frontul Leului

Astfel intitulează un ziar de specialitate din Viena evenimentele și măsurile luate de guvernul român în vederea restabilirii echilibrului valutar.

O numire, cât se poate de potrivită, căci atacul îndreptat de streinătate contra valutei naționale, și manevra guvernului român în domeniul economic, pentru pararea atacului concetric, ce se dedea la mai multe burse Europene, poartă întru toate timbrul unei bătălii mari, ce e drept, purtată nu cu arma distrugătoare a războiului trecut, ci cu gloanțe de aur și argint, cu banul.

Manevra, s'a dovedit de bună, măsurile de eficace, încât avem toată îndreptățirea să credem și să sperăm, că criza a trecut, iar fantoma unei scăderi a valorii Leului, sub paritatea de 200, nu va mai speria și nici chinui, viața economică a țării noastre.

E bine, să trecem în revistă scurt, dar cuprinzător, ultimele evenimente din domeniul economiei publice, dela plecarea regimului trecut.

Legislația economică a guvernului trecut, a primit ca un corolar, chiar la sfârșitul guvernării, o urcare exagerată a taxelor vamale la import, acordându-se, o protejere nepermisă nu numai industriilor existente, ci și industriilor ce se vor mai creia, prin ceea ce s'a îngreunat în mod neobicinuit activitatea de export către țara noastră a streinătății, iar pe de altă parte, prin o reducere neînsemnată a taxelor la export, exportul nostru, cu toate disponibilitățile însemnate, nu s'a activat aproape de loc, rămânând și pe mai departe anemiata, în mod artificial.

Obiectivul acestor măsuri, pe lângă protejerea industriei naționale, mai era, și principiul fiscalității, de a creia cu tot prețul statului venite, fără a ține cătuși de puțin cont de faptul, că principiul pur fiscal, poate fi numai subordonat, dar nici de cum, suprapus principiului economic.

Cred deci, că străinătatea, nici nu greșeste, când caută să explice ofenziva contra valutei naționale, ca o urmare a urcării tarifului vamal, lucru, ce a fost din timp recunoscut și de actualii factori cu răspundere ai țării, cari dela început, cedând și cererii unanime, s'au gândit serios, la micșorarea, taxelor la import, apropiindu-le de realitatea economică, dar scăzând rațional și taxele la export, până la coeficientul, la care negustorul român a găsit posibilități de export, iar străinătatea, conveniență, de cumpărare, dobândind astfel țara posibilitatea, de a scoate în ora a douăsprezecea, produsele solului și subsolului atât de căutate de streinătate, și cari, reprezentau, după calculul competenților noștri, cifra apreciabilă de circa 6 miliarde lei.

Mână în mână cu aceste măsuri de ordin economic, s'a desfășurat și manevra de apărare în domeniul valutar.

S'a interzis categoric, afacerile de devize pe termen, prin ceace speculațiunea,

a pierdut cel mai puternic punct de rezistență în intern

Aprobarea, din partea Oficiilor de Control a Devizelor s'a dat numai cererilor, pentru acoperirea efectelor comerciale a-junse la scadență sau pentru plata mărfurilor întrate de mult în țară, prin ceea ce, s'a redus simțitor cererea nejustificată după devize forte.

Fixarea unui curs maximal la cumpărări și vânzări de devize în comerțul intern, silind astfel exportatorii, să arunce pe piață disponibilitățile lor, fără a se înșirui și pe mai departe între dușmanii valutei noastre, redându-se astfel încet, dar sistematic liniștea și încrederea publicului românesc, în valuta națională.

Leul, ajuns la 160, a cotat la 2 Iunie, 227. Reconvoalescența, promite a fi de scurtă durată, iar ameliorarea mai durabilă, cu tendințe de ascensiune.

Măsurile de ordin valutar, ori cât de criticate, au fost și sunt, totuși, au întregit și complectat veriga, din lanțul economic, revenind bine înțeles meritul principal al câștigării bătăliei, măsurilor chibzuite din domeniul economic: reducerea taxelor la import, stergerea taxelor de transport suplimentare, de 30%, ce se plăteau la mărfurile destinate exportului, și reducerea taxelor vamale la export, ni-zuindu-se după echilibrarea balanței comerciale.

Sustinem, că ar fi bine, dacă guvernul actual, ar chibzui și asupra posibilității de înființare a unui Oficiu Central pentru Comerțul Devizelor, căci odată înființat, avem toată garanția, că operațiunile de devize, vor fi desfășurate nu numai corect, ci în adevăratele intențiuni ale guvernului.

Ofenzive contra Leului, se vor mai da, și e prea bine, să fim bine pregătiți, fără a recurge la măsuri luate pripit, rezultând din nervozitate.

Ajutorarea agriculturii în Ungaria

Agricultura, în vechea Ungarie, s'a bucurat de o deosebită atențiune din partea guvernanților, și a fost protegiută nespuse de mult, prin o politică vamală protecționistă, care a dus la cunoscutele hărțueli vamale cu România, dar în special, cu Serbia.

Puține țări în Europa, au dispus de un sistem atât de bogat și de bine organizat, în domeniul creditului agricol, ca această țară, și astăzi chiar, Ungaria, se poate mândri, că are cele mai multe și mai bine organizate Institute Financiare, cu menirea specială, de a finanța necesitățile agriculturii.

Situațiunea astăzi, după un război pierdut, e chiar mai bună căci împrumuturile băncilor mari din fosta capitală, acordate agriculturilor ce-și au sediul în țările succesoriale, sunt încet incasate, încât noi și noi sume, sunt canalizate către nevoile agriculturii ungare.

Un singur inconvenient îl prezintă, devalvarea coroanei ungare, căci emisiunea, n'a fost sporită în aceeași măsură cu scă-

derea valorii, și agricultura n'a putut fi alimentată întotdeauna, cu numerarul trebuincios.

Dar și aici, vecinii noștri au găsit repede un remediu. Folosindu-se de bunele legături ce le aveau cu piața financiară internațională, le-a succedat să câștige agriculturii nu numai creditele necesare ci au obținut și condițiuni atât de favorabile, încât nici aliații, nu se pot lăuda cu așa ceva.

Redăm deci cu titlul de curiozitate, cum a înțeles Ungaria mică a zilelor noastre, să asigure agriculturii, credite eftine și suficiente.

La începutul lunii Ianuarie a anului curent, Institutul Maghiar de Credit Agricol dela Budapesta, a contractat dela Banca Hambros din Londra, un credit de 1 milion Lire Sterline, contra unui stoc de scrisuri funciare, pentru o egală valoare, cari au fost plasate prin intermediul susnumitei bănci în Anglia.

Succesul, dat fiind, că aceste scrisuri funciare erau garantate prin realități imobiliare, erau emise în Lire Sterline și înzestrate cu o dobândă mai favorabilă, decât dobânda comercială din Anglia, a fost atât de mare, încât subscripția, a acoperit de 20 de ori, cererea Ungariei.

Creditele obținute astfel în Anglia, au fost repartizate în cote mici, agricultorilor, fără a fi convertite în coroane maghiare, ci dându-li-se acestora direct Lira Sterlină, fiind obligați, a plăti dobânda în aceeași diviză, de asemenea și capitalul.

Marii proprietari, recrutați dintre magnați, au fost împărțâșiți din acest credit eftin, cu suma de 400.000 Lire St. iar restul de 600.000 a revenit micilor proprietari, repartizându-se între aceștia, în cote mai mici de câte 100—200 Lire Sterline.

Odată suma de 1 milion Lire Sterline epuizată, Institutul Maghiar de Credit Agricol, a solicitat în America un credit în dolari, și după știrile ce culegem din un cotidian de specialitate, negocierile au avut rezultatul dorit, căci Garanty Trust Co. din New-York, s'a obligat a plasa în America, scrisuri funciare, pentru o valoare de 3.000.000 dolari.

Ajutorul venit agriculturii ungare prin aceste credite internaționale, se cifrează la apreciabila cifră de aproape 2 miliarde Lei, o sumă foarte importantă, mai cu seamă când ne gândim, că francezii, italienii, polonezii și chiar și românii, numai cu greu au putut obține credite neînsemnate pentru trebuințele statului, fără însă a primi ceva, pentru trebuințele cetățenilor propriu zis.

Stabilitatea legiurilor în domeniul economic, încrederea streinătății în dezvoltarea vieții economice, cât și în stabilizarea valutei ungare, sunt desigur tot atâtea momente prielnice, cari au contribuit la posibilitățile de procurare, a creditelor de mai sus.

Ungurii, au tot dreptul de a se mândri cu acest succes.

Adresa abonatului

Produsele

fabricei de bere CZELL

din Cluj-Mănăstur

Berea albă

URSUS

Berea albă specială

URSUS-EXTRA

Berea neagră din
maț dublu

Hercules

 se capătă pretutindeni!

FABRICA DE PIELĂRIE
GHETE, CURELE DE TRANSMISIE
PIELĂRIE FINĂ

FRĂȚII RENNER & CO.

SOC. AN. — CLUJ

ADRESA TELEGR.: „DERMATA“.

SCHMOLL-PASTA
CREMĂ RENUMITĂ DE GHETE
BRAȘOV

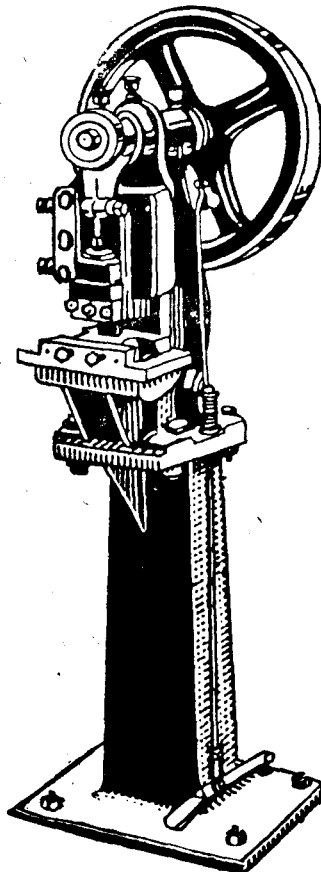
„Astra”

Prima Fabrică Română de
Vagoane și Motoare S. A.

Vagoane cisterne pentru
orice lichid,
Cazane și rezervoare
pentru apă,
spirt, petrol
și benzină de
orice formă și
mărime. Ca-
zane de fer-
mentațiune.
Coșuri de tablă.

Pentru oferte a se adresa Reprezentanței
Generale:

S. A. R. de Investițiuni și Furnituri
BUCUREȘTI, Str. Paris 4 bis.

Industria Sârmei S. A.

CLUJ, Calea Victoriei No. 29

Expozitura București, Mihai Vodă 15.

PRODUCȚIE:

FIER DE BETON, FIER DE
CERCURI, FIER COMERCIAL,
SÂRMA LAMINATĂ, SÂRMĂ
TREFILATĂ ÎN TOATE DI-
MENSIUNILE ȘI CALITĂȚILE,
CUIE TOATE DIMENSIUNILE
ȘI SPECIALITĂȚILE, SCOABE,
ARCURI DE MOBILĂ, AGRAFE
DE BIROU